Пам'ятайте про Україну!

СВОБОДА SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК — UKRAINIAN DAILY

Редакція і Адміністрація "Svoboda", 30 Montgomery St. Jersey City, N.J. 07302
Телефони (201) 434-0237 (201) 434-0807
з Ню Йорку (212) 227-4125
УНСоюзу: (201) 451-2200
з Ню Йорку (212) 227-5250

РІК LXXXVI. Ч. 144. ДЖЕРЗІ СИТІ і НЮ ЙОРК. ЧЕТВЕР, 28-го ЧЕРВНЯ 1979 ЦЕНТІВ 25 CENTS JERSEY CITY and NEW YORK. THURSDAY, JUNE 28, 1979 No. 144. VOL. LXXXVI

ВІДБУЛОСЯ РІЧНЕ ПЛЕНАРНЕ ЗАСІДАННЯ ЦЕНТРАЛІ КУК

Вінніпег (Централя КУК) — При участи 19 представників складових організацій КУК, 18-го червня ц.р., відбуто у Вінніпезі Річне Засідання Президії і Контрольної комісії Централі КУК. Того ж дня Контрольна комісія в приявності: А.Т. Банна, д-ра С. Росохи, П. Климкова, п-і Е. Михайлишин і д-ра Л. Мелоського (інж. М. Когут з Едмонтону оправдав свою неприсутність) відбула окреме засідання, на якому чартеровий рахівник Б. Чемеринський представив рахункові замкнення Централі КУК за рік 1978, а екзекутивний директор д-р С. Яр. Кальба предклав для провірки всю фінансову документацію за звітовий рік і разом з І. Новосадом, головою Фінансово-Бюджетової Комісії, вони давали вияснення на запити членів комісії.

Загальне звідомлення з праці Централі КУК за час від попереднього пленарного засідання Президії Централі КУК д-р С. Яр. Кальба представив на письмі, яке доповнили голови таких комісій: д-р Б. Білаш — Шкільництва і А. І. Яремович — Оборони прав людини, над чим відбулась коротка дискусія.

Інж. А. Качор, в заступстві І. Новасада, представив рахункові замкнення за рік 1978, в яких на фонді загальної адміністрації виказано недобір 14,539 долярів, який заіснував з причини кошту поїздки 20-членної делегації Централі КУК на Третій Конґрес СКВУ в Ню Йорку в листопаді м.р., і з причини зменшення збірки Національної Вкладки з уваги на додаткову осінню збірку датків на СКВУ. Надвишка з попередніх років покрила цей недобір і тому рік 1978 закінчено невеликою бюджетовою резервою 2,631 долярів. Крім того запас книжок Централі КУК на кінець 1978 року виносив 27,421 долярів, яких не включено до активів за цей рік.

Після вислухання звідомлення Контрольної комісії, яке склав її секретар д-р С. Росоха, Річне Засідання одноголосно прийняло рахункові замкнення за минулий рік і одобрило запропонований Фінансовою комісією адміністраційний бюджет Централі КУК на рік 1979 в сумі 88,900 ділярів по стороні приходів і 88,335 долярів по стороні розходів.

Крім фінансових справ, Річне Пленарне Засідання: приняло проєкт Програми Річної Конференції КУК заплянованої на 19, 20 і 21-го жовтня 1979 року в Торонто, одобрило запроєктований Екзекутивою проєкт Договору КУК з Департаментом Іміграції в справі спонзорування українських політичних біженців на поселення в Канаді, і схвалило приняття в членство Централі КУК Об'єднання Прихильників УНРади в Канаді.

На закінчення засідання відчитано листа нового прем'єр міністра Дж. Кларка датованого 12-го червня, у відповідь на гратуляційну телеграму Централі КУК і листа колишнього міністра багатокультурности Н. А. Кафіка з 29-го травня ц.р. з висловами вдячности за довголітню співпрацю з ним президента і Екзекутиви Централі КУК.

Засіданням провадив президент д-р С. Радчук, а протокол провадив д-р С. Яр. Кальба, при участи членів Президії і Контрольної комісії: А. І. Яремович, д-р І. Глинка, інж. А. Качор, д-р С. Росоха, пані В. Бучинська, п-і Н. Когуська, п-і Е. Михайлишин, П. Байшук, д-р П. А. Кондра, М. Лехів, В. Вербенюк, О. Гай-Головко, д-р Л. Мелоський, д-р Б. Білаш, п-на С. Качор, І. Онуфрійчук та мгр О. Сливинський.

ВІДБУДЕТЬСЯ XXX ЗУСТРІЧ-ЗДВИГ УКРАЇНЦІВ АМЕРИКИ І КАНАДИ

Елленвіл, Н. Й. — У днях 7 і 8-го липня ц. р. тут на Оселі Спілки Української Молоді Америки відбудеться XXX зустріч-здвиг українців З'єднаних Стейтів Америки і Канади, що її влаштовують спільно Організації Українського Визвольного Фронту двох країн. Цим багатолюдним здвигом українці ЗСА і Канади відзначать 50-річчя створення Організації Українських Націоналістів і відмітять 20-річчя смерти Провідника ОУН сл. п. Степана Бандери. Зустріччю керуватиме Комітет під головуванням мгра Івана Винника, а до ньоого входять ще: пор. Лев Футала, мгр Уляна Целевич, інж. Мирослав Шмігель, Микола Грицков'ян, Андрій Прятка, мгр Лев Кокодинський, Володимир Костик, д-р Олександер Соколишин, інж. Михайло Шпонтак, Володимир Копчинський, пані Марія Лозинська, Степан Чума, пані Марія Нестерчук, Михайло Голубець, Богдан Качор, Василь Магаль, Осип Дашко, Степан Журавський, Корнель Василик, Теодор Олещук, Іван Макар, Степан Серабин та представники ОУВФ із Відділів східнього побережжя ЗСА, а зокрема з Ню Йорку і стейту Ню Джерзі.

У суботу, 7-го липня о год. 3-ій по полудні відбудеться панель про згадані дві річниці і про відзначення пам'яті Героїнь Кінгіру. Панелістами будуть: д-р Микола Климишин, мгр Уляна Целевич, Роман Зварич і представник Ліги Визволення України з Канади; функцію модератора сповнятиме ред. Ігнат Білинський.

У неділю, 8-го липня о годині 11-ій перед полуднем Владика Василь Лостен, єпископ Стемфордської епархії УКЦ, відправить Архиєрейську Службу Божу в намірені українського народу. У маніфестаційній частині короткі промови виголосять Валентин Мороз, недавно звільнений із совєтських концтаборів член руху спротиву в Україні, і д-р Роман Малащук, голова Президії Світового Українського Визвольного Фронту. Після дефіляди молоді буде мистецька частина Здвигу, у якій виступлять чоловічий хор „Прометей" з Філядельфії під диригентурою проф. Михайла Длябоги, д-р Аскольд Лозинський з рецитацією і духова оркестра „Батурин" Осередку СУМ з Торонта під мистецьким керівництвом мгра Василя Кардаша, яка гратиме також під час Служби Божої і дефіляди.

Здвиг-Зустріч проходитиме під кличем: „Смерть імперії — воля Україні!"

ЛІБЕРАЛЬНА ОРГАНІЗАЦІЯ ПРОТИВИТЬСЯ КАНДИДАТУРІ КАРТЕРА НА ПРЕЗИДЕНТА

Вашінгтон. — Делеґати кожнорічного з'їзду ліберальної організації „Американці за демократичну дію", яка входить в склад Демократичної партії, майже одноголосно прийняли резолюцію, яка закликає сенатора Едварда Кеннеді, демократа з Массачусетс, висунути свою кандидатуру на пост Президента ЗСА. З усіх 400 делегатів з'їзду, що відбувся у столиці ЗСА в кінці минулого тижня, тільки пів сотні виступили проти цієї резолюції, у якій говориться, що навіть тоді, коли сенатор Е. Кеннеді відмовиться від кандидатури на Президента, організація підшукає іншого кандидата, але не буде підтримувати теперішнього президента Джіммі Картера у виборах в 1980 році.

У дискусії над резолюцією делегати бурхливими оплесками вітали виступ одного із своїх лідерів Джозефа Рау, який заявив, що президент Картер до розв'язки багатьох справ підходить з республіканських позицій і тому його не можуть підтримувати лібералі. У кінці довготриваючих дебат делегати скандували: „Ми хочемо Тедді".

Книжка викликала дискусію про совєтського шпигуна в „Еф-Бі-Ай"

Вашінгтон. — У неділю, 24-го червня, пресове агентство Ассошіейтед Пресс подало, що згідно з мемуарами одного з колишніх високопоставлених працівників „Еф-Бі-Ай", офіційні чинники Федерального Бюра Інвестигації підозрівали, що один із працівників „Еф-Бі-Ай" в Ню Йорку шпигував для Совєтського Союзу. Це мало бути в 1960-их роках.

„До того часу, коли я залишив „Еф-Бі-Ай" в 1971 році, росіяни ще мали свою людину в нашому бюрі й ми ще не знали, хто була ця людина", — пише Вілліям Салліван у книжці, яка появиться у вересні цього року під заголовком „Бюро: мої 30-ть років у „Еф-Бі-Ай" Гувера".

Інший колишній працівник „Еф-Бі-Ай", який висловив бажання, щоб Ассошіейтед Пресс не подавало його прізвища, підтвердив твердження Саллівана про те, що протягом певного часу „Еф-Бі-Ай" було заклопотане справою совєтського шпигуна серед своїх працівників у Ню Йорку, але йому не відомо, чи було розкрито того шпигуна.

Ще інший колишній працівник „Еф-Бі-Ай" заявив, що Салліван „був завжди переконаний", що совєтська розвідка проникнула в це бюро, але „тяжко сказати чи була, чи ні".

Коли представник Ассошіейтед Пресс хотів довідатися про становище „Еф-Бі-Ай" у справі твердження Саллівана, то офіційний представник Бюра Гомер Бойтон відмовився зробити заяву, додаючи, що в першу чергу ми хочемо зробити точний перегляд книжки.

Американський уряд назначив посла до Зімбабве-Родезії

Вашінгтон. — Пресові агенства інформують, що у понеділок, 25-го червня, Державний департамент повідомив про назначення Джефрі С. Давідова неофіційним послом ЗСА до Зімбагве-Родезії. Речник департаменту Годдінг Картер сказав, що американська амбасада в Підденній Африці має назначити Дж. Давідова своїм першим секретарем, який періодично відвідуватиме Салісбери, столицю Зімбабве. Хоча Дж. Давідов буде у зв'язку з державними лідерами Зімбабве, то пpазначення його на це становище не означатиме визнання дипломатичних зв'язків ЗСА з новим урядом.

Уряд президента Джіммі Картера вирішив вислати свого посла до Зімбабве, після обрання Абеля Т. Музореви на пост прем'єр-міністра.

Садат робить заходи в справі азилю шахові Паглеві

Каїр, Єгипет. — Пресові агентства інформують, що в суботу, 22-го червня, президент Єгипту Анвар ель-Садат, звернувся до парляменту, щоб схвалив резолюцію, на підставі якої колишньому іранському шахові Паглеві та його родині дозволили б замешкати в Єгипті.

Садат, промовляючи на відкритті сесії парляменту, заявив, що свою пропозицію він вносить „в ім'я ісляму, християнства і цивілізації". Його пропозицію сприйнято гучними оплесками.

Шах Мохаммед Різа Паглеві, який якийсь час перебував в Єгипті, відколи він в січні мусів залишити Іран, мандрував з країни до країни і не мав постійного місця замешкання. Сьогодні він є в Мехіко.

Як інформує Ассошіейтед Пресс, іранський уряд уневажнив пашпорт Шаха з цією надією, що це змусить його повернутись до Ірану і цим самим стати перед судом. Міністер закордонних справ Ібраґім Язді сказав: „Не маючи пашпорту, він не зможе подорожувати, або мусітиме постаратися про пашпорт з іншої країни".

Афганістанські повстанці схопили двох совєтських дорадників

Теґран, Іран. — Афганістанські мусулманські повстанці схопили двох совєтських дорадників і 20 афганістанських урядовців, — інформують пресові агентства. Ці повстанці належать до Іслямського руху, головна квартира якого є в Мешеді, Іран. Совєтських дорадників та афганістанських урядовців схоплено під час боротьби у місті Гераті, яке вбільшості знаходиться в руках мусулманських повстанців, які є в опозиції до марксистського афганістанського уряду, президентом якого є Нур Мохаммед Таракі.

ҐРОМИКО ПЕРЕСТЕРІГАЄ ЗСА ПЕРЕД БУДЬ-ЯКИМИ ЗМІНАМИ ДОГОВОРУ САЛТ II

Андрей Ґромико

Москва. — Міністер закордонних справ Совєтського Союзу Андрей Ґромико, виступаючи на пресовій конференції, — що до речі, буває дуже рідко, — перестерігав уряд і Сенат З'єднаних Стейтів Америки перед відкиненням, ба навіть будь-якими змінами договору про обмеження стратегічної атомової зброї (САЛТ II), підписаного президентом Джіммі Картером і совєтським лідером Леонідом І. Брежнєвим у Відні 18-го червня. Ґромико підкреслив, що відмова ратифікувати цей договір чи намагання змінити його означало б кінець переговорів між ЗСА і СССР про частинне роззброєння, а це булоб катастрофою не тільки для країн сигнаторів, але також для всього світу.

З подібною перестородою, як відомо, виступив ще у Відні, тільки день перед підписанням договору, генеральний секретар ЦК КПСС і голова Президії Верховної Ради СССР Леонід І. Брежнєв, чим, як пізніше показалось, дуже скомплікував цілу ситуацію і викликав застереження серед американських сенаторів. Брежнєв, як інформують західні кореспонденти, тепер почувається знову гірше і після віденської зустрічі виїхав на довший відпочинок, правдоподібно на Крим.

Виступ А. Ґромика на пресовій конференції, до речі щойно другий його виступ перед представниками преси за більше як два роки часу, мабуть мав на меті,— твердять політичні спостерігачі, — ще раз утвердити совєтське становище і реакцію Москви на САЛТ II. Відповідаючи поанглійськи на запити, що станеться як Сенат ЗСА не ратифікує підписаного у Відні договору, Ґромико заявив: „Я кажу вам відкрито, що тоді не буде можливо відновити переговорів, це був би кінець переговорів, кінець без огляду на те, які додатки були б запропоновані", — підкреслено сказав Ґромико журналістам.

Обидва совєтські лідери, Брежнєв і Ґромико, категорично відкидають можливість всяких додатків чи змін до підписаного документу і бажають, щоб він був прийнятий в такому виді, як був раніше узгіднений між обидвома урядами.

Однак, приватно деякі совєтські високопоставлені речники і знавці американських проблем пробували дізнатися, які саме додатки хотіли б запропонувати американці і заявляли, що СССР евентуально погодиться на такі зміни, які не порушуватимуть основних постанов, не мінятимуть духу договору. Очевидно, про ці справи не згадував ані словом Андрей Ґромико на пресовій конференції. Брежнєв у Відні заявив, що американська відмова може спричинитись до цілковитого уневажнення документу. Ґромико натомість заявляє, що САЛТ II є „виімково важливий" бо він може довести до чергових обмежень зброї в майбутньому. Цю думку напевно прийдеться почути сенаторові Робертові Бирдові, лідерові Демократичної більшости в Сенаті, коли він прибуде цього тижня до Москви на переговори і зустрічі із совєтськими лідерами, в тому числі також з Леонідом Брежнєвим.

Совєтський міністер увесь час підкреслював важливість віденської зустрічі і в кількох словах заторкнув також інші справи, наприклад, що майбутні переговори про обмеження стратегічної зброї привдоподібно включатимуть також інші держави, які мають атомову зброю. Він натякнув, що треба б говорити про американські далекосяжні літаки, які з території Европи можуть атакувати СССР. Совєтський Союз правдоподібно поставить вето в Раді Безпеки ОН на продовження мирового корпусу ОН в Сінаю, — сказав Ґромико, додаючи, що кубинська військова і технічна допомога країнам Африки — це цілком леґальна справа. При тому він критикував уряд Китайської Народної Республіки, який зайняв неґативне становище до САЛТ II, і жалував, що Вашінґтон раніше заявляв, що не відмовлятиме співпраці з Пекіном коштом Москви. Вкінці він додав, що договір потрібний для продовження політики детанту і скритикував тих осіб в ЗСА, які противляться САЛТ II.

Антиамериканські виступи в Туреччині викликають затривоження

Анкара, Туреччина. — Політичні розрухи і вбивства, які останньо поширились в Туреччині і від яких за останніх два роки загинуло вже 1,700 осіб, заторкнули тепер і американських громадян, зокрема військовиків, які живуть на мілітарних базах ЗСА. Як відомо в квітні замасковані бандити застрілили в Ізмірі одного американського вояка, а другого тяжко поранили і від того часу американці находяться під загрозою.

У травні і червні знову вбито двох американців в інших містах Туреччини і ці політичні вбивства викликали переполох серед перебуваючих там громадян ЗСА. „Я була в Ливані і в Ірані, як там починалися політичні розрухи, — заявила кореспондентам пані Голлі Юлук, яка тепер живе в Анкарі, — і тому ми боїмося гіршого, бо на це існують всякі познаки".

Більше як тисячу американців живе в Анкарі або в околицях столиці і всі вони запитані кореспондентами, чули поголоски, що кожного місяця в Туреччині буде забитий один американець. Американці в Анкарі побоюються, що їхнє місто невдовзі стане місцем чергового вбивства. Прем'єр міністер турецького уряду Булент Ачевіт, відповіда-

(Закінчення на стор. 5)

ГЕН. А. ГЕЙҐ ЩАСЛИВО ВИЙШОВ ІЗ ЗАМАХУ НА ЙОГО ЖИТТЯ

Ген. Александер Гейґ

Касто, Бельгія. — Пресові агентства інформують, що у понеділок, 25-го червня, у час, коли ген. Александер М. Гейґ, головнокомандуючий збройними силами НАТО, виїжджав із своєї резиденції до бюра, невідомі терористи, зазіхаючи на його життя, висадили під його автом бомбу. Ген. Гейґ, який в кінці цього місяця має перейти на емеритуру, вийшов ціло з цього атентату, а трьом іншим особам, що сиділи у авті, яке зовсім знищила бомба, теж нічого не сталося. Натомість є легко поранені три інші особи з прибічної сторожі генерала, які були в другій лімузині. У справі цього атентату почалося слідство.

Знавці твердять, що спосіб виконання атентату має всі ціхи, притаманні бомбовим замахам, що їх попередньо зробила західньо-німецька організація Баадер-Мейнгоф. Якщо б показалося, що це правда, то це був би вже третій замах на життя американських вояків. Бож у травні 1972 року ця ж організація зробила два бомбові замахи: на головну квартиру військ ЗСА у Франкфурті і на приміщення европейських військових відділів у Гайдельберґу. Тоді в обох замахах згинуло чотири особи.

Політичні обсерватори вважають ген. Гейґа правдоподібним кандидатом у президентських виборах 1980. Генерал є одним із найбільш одвертих критиків СССР і його збільшення мілітарного збросння. Він також висловлював своє розходження у поглядах з урядом президента Картера відносно оборонної і стратегічної ділянок, рівночасно стверджуючи, що мілітарна сила ЗСА з кожним роком слабша. Ген. Гейґ також закликав протиставитися совєтській інтервенції в країнах „третього світу".

Совєти продовжують порушувати Гельсінкські угоди

Лондон, Англія. — Згідно з інформаціями Міжнародної Амнестії, уряд Совєтського Союзу далі не додержується Гельсінкських угод, підписаних ним і урядами 34-ох інших країн в Гельсінках у 1975 році. Після підписання згаданих угод в Совєтському Союзі заарештовано 321 особу за політичну діяльність, у тому числі велику кількість осіб, які належали до Комітетів нагляду над додержанням Гельсінкських угод.

Совєти випродукували три нові роди бомбовиків

Вашінгтон, Д. К. — Із самих совєтських урядових джерел інформують, що Москва випродукувала три нові роди важких бомбовиків. Повідомлення наспіло під час переговорів, які велися у напрямі підписання договору про обмеження стратегічної атомової зброї (САЛТ II). Секретар оборони Гарольд Бровн сказав це в січні, що совєтський уряд працює над новим бомбовиком. Дещо пізніше, журнали „Авієйшен Вік" та „Спейс Технолоджі" подали, що Москва працює над випродукуванням трьох нових родів бомбовиків. Будь-які бомбовики, що мають міжконтинентальний засяг, підпадають цьому самому договорові САЛТ II, якщо ці літаки мали б бути в ужитку перед вигасенням договору в 1985 році.

Прем'єр Квебеку Р. Лєвек відклав референдум в справі незалежности

Квебек, Канада. — Прем'єр провінції Квебек, Рене Лєвек, заявив під час нарад провінційної леґіслятури, що він рішився відложити пропонований ним раніше на осінь ц. р. референдум в справі незалежности Квебеку аж до весни наступного року, вважаючи, що населення цієї франкомовної провінції не є ще як слід приготоване та що прихильники і опоненти цієї концепції не мали змоги вияснити їхніх становищ.

Прем'єр Лєвек пропонує встановити незалежний Квебек, але з економічним пов'язанням з рештою Канади. Лідер опозиційної Ліберальної партії Кльод Раси назвав цей плян „великим жартом", заявляючи, що він представить свою пропозицію щодо статусу Квебеку після нарад з іншими політичними лідерами в Оттаві та у провінційних столицях. Осінню цього року проводи Прогресивно-консервативної і Ліберальної партій також плянують представити свої пляни, включно з відповідними змінами в конституції Канади.

Прем'єр Лєвек пояснив, що його плян буде оформлений ранньою осінню ще перед скликанням парляменту, а опісля представлений у формі законопроєкту. Він сподієтться, що цей плян приймуть після дебат на початку 1980-го року. Тоді точно зформульовані запити будуть піддані під голосування населення провінції Квебек.

Як відомо, концепція усамостійнення Квебеку має дуже малу піддержку серед населення інших провінцій Канади, а навіть в самому Квебеку є гострий поділ думок щодо цього питання. Політичні спостерігачі уважають, що навіть якщо населення Квебеку висловиться позитивно щодо незалежности цієї провінції, то уряд в Оттаві відмовиться від будь-яких переговорів.

ЩЕ ДО „БЕНКЕТУ У ЧЕСТЬ Д-Р РИЧАРДА ГАНУСЕЯ"

У підписі під фотознімкою у „Свободі" 27-го червня ч. 143 після Л. Стахнів-Дяченко має бути: В. Квіт, п-і Ганусей, д-р Р. Ганусей, Дз. Швед і т.д.

ЧЕРВЕНЬ — МІСЯЦЬ ЗБІРКИ НА СКВУ

СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Mondays and holidays by the Ukrainian National Association, Inc., at 30 Montgomery Street, Jersey City, N.J. 07303.
Second Class Postage paid at the Post Office of Jersey City, N.J. Accepted for mailing at special rate of postage provided for by Section 1130 of Act of October 3, 1917 — authorized July 31, 1918.
Статті і дописи, підписані авторами, не мусять відповідати поглядам Редакції. Редакція застерігає собі право в потребі виправляти і скорочувати надіслані матеріяли, незамовлені матеріяли повертається тільки тоді, коли автор собі це виразно застеріг, долучивши заадресовану коверту з відповідною поштовою оплатою. За зміст оголошень Редакція не відповідає.
Передплата: на рік — $30.00, на пів року — $16.00, на 3 місяці — $9.00. Для членів УНСоюзу 65 ¢ міс. За кожну зміну адреси — 25 ¢. Чеки і "money orders" виставляти на "Svoboda".
P.O. Box 346 Jersey City, N.J. 07303

Нікараґуа — запальне місце світу

На початку цього тижня стало відомо, що президент центральноамериканської держави Нікарагуи Анастасіо Сомоза категорично відкинув резолюцію Організації Американських Держав (ОАС), яка вимагала його резигнації з посту президента і заповів дальшу боротьбу з партизанами, які називають себе сандіністами, і воюють з регулярними військовими частинами Сомози, тобто з „народними ґвардистами". Сандіністи бажають довести до зміни уряду в їхній країні, керованій дотепер правими колами.

Виступаючи на телевізії, президент Сомоза,який колись закінчив американську кадетську школу у Вест Пойнті і тепер має рангу генерала, заявив, що пропозиція уряду З'єднаних Стейтів Америки про висилку до Нікарагуи „мирного корпусу" членів ОАС є прямим вмішуванням у внутрішні справи його країни і порушенням суверенности незалежної держави.

Покищо не відомо хто у цій боротьбі переможе. Не є, однак жадною тайною факт, що режим Сомози систематично порушує підставові праві людини, займається тортурами власного населення, зокрема членів опозиційних партій тощо.

Однак, поважною загрозою і то не тільки для самої Нікарагуи, але теж для багатьох держав Латинської Америки, а то й цілого американського континенту є те, що диктатори комуно-московської імперії зацікавлені боротьбою в Нікарагуї, а крім того пряму участь у цій боротьбі беруть комуністичні авантурники з Куби, які покищо висилають сандіністам зброю, амуніцію й інші військовий виряд, але якщо ситуація ускладниться і Кастро побачить, що демократичні держави Америки слабо реагують, то він готовий вислати до Нікарагуи також військові частини, як це він робить у країнах Африки.

Враховуючи те, що Куба є безсумнівним „форпостом" Москви в Америці і виконує для неї всю брудну роботу, уряди ЗСА й інших демократичних та свободолюбних країн світу,зокрема на американському континенті,повинні поробити усі протизаходи, щоб чорні сили комунізму не перехопили влади в Нікарагуї, що було б очевидно, черговою трагедією для вільного світу, а може навіть запальним пунктом для місцевих воєн у Південній і Центральній Америках.

Можливо, що Вашінгтон, висуваючи пропозицію висилки до Нікарагуи „мирного корпусу", мав на увазі охорону інтересів вільних країн американських держав і демократичної системи взагалі. Таке поступування цілком правильне,бо навіть Об'єднані Нації частину своїх справ до полагодження перекидають на плечі груп держав і самі висилають у різні загрожені частини світу „мирні корпуси", щоб не допустити до поширення конфліктів чи розпалення загальних воєн. Така своєчасна інтервенція, як відомо, врятувала Домініканську Республіку від громадянської війни і загального хаосу.

Події в Нікарагуї насувають теж інші думки, а саме роздумування про неспроможність Заходу впливати на політичні зміни з країнах Східньої Европи. Повстання у Мадярщині в 1956 р., „празька весна" в 1968 р., повстання і заворушення в Польщі, Східній Німеччині, ба навіть рухи спротиву у деяких республіках Совєтського Союзу, зокрема в Україні, є наглядним доказом західньої безрадности. Виглядає, що на Заході стосують дві різні мірки: одну для тоталітарних режимів у західній півкулі, а другу в тоталітарному комуністичному світі. Не дивно, отже, що з-поза залізної заслони часто чуємо розпачливі заклики і нарікання на байдужість вільного світу, який, на думку поневолених, залишає раніше та пізніше поневолені Москвою народи на поталу Кремля, який хоче їх знищити.

Помимо цих міркувань хотілося б, щоб нарід Нікарагуи користувався необмеженою свободою і не попав під нову комуністичну диктатуру, яку інтенсивно готують, щоб замінила диктатуру Сомози.

П. Болдирєв

МЕМОРАНДУМ СПІВДРУЖНОСТИ

(Друкуємо дещо скорочений переклад статті, яка появилася в журналі „Факты і мысли" ч. 9 за травень 1979р.)

[1]

Як один із засновників і лідерів Організаційного Комітету нових російських політичних емігрантів із СССР, відомого під назвою „ЗА РОСІЮ БЕЗ КОЛОНІЙ" (РБК) і від імени групи його членів, прагнучи до плідного й правдивого співробітництва РБК з усіма закордонними організаціями народів, поневолених московським імперіялізмом — я й мої товариші беремо на себе відповідальність та ініціятиву з метою закликати згадані організації і всіх інших зацікавлених до вивчення, обговорення і схвалення основних принципів, викладаних нижче, які, ми маємо надію, можуть бути покладені в основу майбутнього міжнаціонального співробітництва, що буде скероване на викриття і викоріннення всіх видів русифікації, великодержавного російського шовінізму й імперіялізму — якими гаслами й знаменами ці огидні й загрозливі явища не маскувалися б.

У зв'язку з цим ми проголошуємо слідуючі тези:

1. На сучасному етапі все більше себе виявляє той потворний факт, що тоталітарний комуністичний імперіялізм московського зразку є нічим іншим, як тільки черговою модифікацією традиційного великоросійського самодержавного гегемонізму, для якого комуністична форма існування є лише найбільш адекватною й сприяє нечуваному розростові й інтенсифікації давнього російського експансіоністичного потенціялу.

2. При сучасних історичних умовинах саме цей тип імперіялізму в силу деяких суттєво лише йому властивих особливостей, є найбільш поважною загрозою для національно незалежних народів. Це починають розуміти не лише не-росіяни, але й багато російських патріотів.

3. Специфічною особливістю московського імперіялізму сьогодні є:

а). тоталітарна ідеологія марксизму-ленінізму, що відкидає існування нації, як такої; б). завуальований великоросійський шовінізм в поєднанні з антисемітизмом і нестерпною, майже паталогічною ворожістю до західньої культури; в). політика русифікації, як форма панування над поневоленими народами ще більш жорстока й цинічна тому, що має облудний, ніби безнаціональний характер.

Примітка:

Особливу увагу треба звернути на безперервну русифікацію України й Білорусі... Особливо важлива для російських шовіністів й комуністів багата густонаселена Україна, що має до того ж географічно велику й родючу та стратегічно важливу територію.

Мабуть ні в яких інших „союзних республиках" народовбивство, побудоване на примусовому й механічному перемішуванні етнічно й національно різних груп населення, яке відбувається на базі російської мови, тобто в користь найбільшої панівної нації в СССР, не досягає такого величезного розмаху, як це має місце в Україні й Білорусі.

Порівнення із ЗСА тут цілком не підходить. У З'єднаних Стейтах Америки змішування еміґрантів відбувається на базі англійської мови, тобто з людьми, які прибули до ЗСА з інших країн і інших земель. У СССР цьому примусовому процесові русифікації піддане корінне населення на його власній етнічній території, загарбаній Росією.

4. Політика русифікації не лише морально згубна, але теж історично не виправдана.

Об'єктивне вивчання російської літератури й історії, погляди до яких склонювалися визначні російські уми (Чаадаєв, Печорін, перші слав'янофіли, Бердяєв, А. Зінов'єв...), і навіть російська мова, яка на відміну до інших розвинених мов,не розрізняє поняття нації й народу, а утотожнює їх, зводить перше до другого — все це й багато іншого дозволяє твердити, що не дивлячись на довгий і тяжкий шлях історичного розвитку (і не історичного, за Чаадаєвим), російський народ, як нація ще не оформився, якщо вважати основною ознакою нації морально вироблену національну свідомість.

І в цій своїй до цього часу ще донаціональній формі росіяни відстають від інших вже зформованих націй, які є в складі совєтської імперії.

Якщо це факт, то факт поневолення цих націй Москвою, який великоросійські єдинонеділімці-шовіністи намагаються представити, як якусь особливу „культурно-історичну місію" росіян у відношенні до нібито „відсталих окраїнних народів", — цей ганебний факт виглядає, як розрахована облуда, розбій і загарбання, як намагання використати людські й природні ресурси у формі звичайного етнічного й географічного матеріялу, з метою створення панмосковської імперії, що сьогодні має назву Совєтський Союз, який заселений якоюсь незнанною, нібито совєтською або псевдоросійською породою людей.

(Продовження буде)

А. Юриняк

ВЕЛИКИЙ СЛОВНИК З ВЕЛИКИМИ ХИБАМИ

Орфографічний словник української мови, виданий 1975 року в києві (Вид-во „Наукова Думка") містить близько 114 тисяч слів, вкладений колегією з 5 осіб, за редакцією С. І. Головащука і В. Русанівського. Читаючи передмову, ми натрапили на речення, яке говорить окремо про власні назви так: „З власних назв словник подає назви союзних та республіканських партійних і урядових установ, назви окремих міжнародних організацій, деякі географічні назви (при чому дещо ширше * порівняно з іншими подано назву з території УРСР), особові імена людей та імена по батькові?

Ось з цього, з власних назв, ми й почнемо наш розгляд.

Нічого й казати: назви урядових установ та одиниць адміністративно-територіяльного поділу УРСР і навіть усього СССР подано в словнику докладно, включно навіть з Карачаєво-Черкеською автономною областю, де сьогодні карачаєвця чи черкеса таки довгенько треба шукати! Але вже з назвами суто географічними (тобто не „адміністративного походження") картина зовсім інша: населені пункти, гори, ріки в УРСР названі лише деякі, дуже й дуже рідко, — тим часом як в РСФСР і взагалі поза Україною — досить рясно. Виглядає по-чудерницькому, бож словник видано в Києві, іменовано його словником української мови, а проте Конотопа чи Коростишева в ньому не подано; зате подано Кандалакшу і Кіровобад, і якусь Кашкадар'ю (що її й вимовити трудно, і де вона саме, — то, мабуть, і члени укладацької колеґії не всі знають).

Підтвердимо сказане прикладами слів на А і Б, тобто від початку словника. В пам'яті перебігають *Асканія Нова, Ананьів, Альта* (річка), *Антанта, Америка*: останні два слова в словнику є, а перших трьох нема. Дивимося сторінки на Б, пригадуємо багатенько власних назв, насамперед міст та містечок: *Базар, Бакота, Балаклія, Батурин, Березань, Берислав, Берестечко, Білопілля, Бровари, Броди, Брацлав, Балта* — і ні одної з цих географічних назв у словнику нема! Стає аж дивно, аж ніяково: неможливо бо вірити, щоб не було випадково, чи щоб на укладачів словника раптом упало „рядно затміння". Виходить — умисно переочено, тенденційно. І це вчинено в столиці України, в Києві, з благословення Української Академії Наук!

А поруч — на цих же сторінках на А та Б — рясний букет власних назв з-поза України: *Астрахань, Алма-Ата, Амудар'я, Азербайджан, Андижан, Аддіс-Абеба, Ангара, Ангола, Анкара* ... не менше півсотні назв і стільки ж або й більше назв на Б. Щедрість не абияка! А на півтора десятка слів-назв з території України в словнику на 114 тисяч слів місця не знайшлося. Чи не тому, що ряд слів на Б: *Батурин, Березань, Берестечко, Брацлав* — виразно промовляють голосом нашої минувшини, славної Доби Козаччини, голосом нашого поетичного генія — Тараса Шевченка. (Як відомо, в Березані на Полтавщині Т. Шевченкові вірно і плідно служила його поетична муза). Укладачі словника воліли притлумити, понехаяти голос предків, голос нації — на догоду Москві. Та, здається, у своєму вислужництві вже надто перебрали міру.

Незвичайна скупість у подаванні власних назв (географічних, історичних) з території України і надмірна ряснота власних назв з-поза України ціхує розглядаций словник на протязі усіх 846 сторінок великого формату. Тож було б зайво захаращувати газетну статтю прикладами з усіх літер, чи навіть з більшости їх. Ми лише спинимось ще на літерах К і С — як відомо, вельми „рясних" у нашій абетці.Попереду ми вже згадували Конотоп і Коростишів, відсутні в даному словнику. Тепер подамо ще (також відсутні) *Кобеляки, Козятин, Копайгород, Коростень, Корсунь, Кролевець, Куп'янськ*, вельми заслужений в нашій історії *Крем'янець*.

І це саме стосовно літери С: нема оспіваних М. Гоголем *Сорочинець*,нема *Сквири*, звідки Юрко Мазуренко посилав ультимат Хр. Раковському, нема милої для українськоого вуха станції *Сагайдак* на Полтавщині, річки (тобто її споконвічної назви) *Синюхи* на Херсонщині, не названо багатого в факти наших визвольних змагань *Старокостянтинова* на Поділлі. Зате подано Сирдар'ю і Сінгапур в Азії, Сан Франціско і Сіракузи в Америці, Судан, Сомалі, Сідней в Африці та Австралії. Невже справді Сідней з погляду правопису цікавіший, більш скомплікований, ніж наш Старокостянтинів?!

Перейдемо до іншої категорії власних назв: до людських особових імен, почавши також з літери А й доповнюючи спостереженнями з інших, дальших літер.

Відразу впадає в вічі, що укладачі „Орфографічного словника" дуже полюблюють імена із старих церковних календарів та метрик, відгребуючи там імена давно забуті або й взагалі не вживані в народі (в селянському та робітничому

(Закінгення на стор. 6)

Софія Наумович

СОЛЖЕНІЦИНОВІ ВИСЛОВИ ПРО УКРАЇНЦІВ

Ще вкінці грудня появилася у „Свободі" велика стаття у 4-ох частинах К. Крупського п. н. „Україна та українці в кінцевій книзі „Архіпелаг ҐУЛаг", у якій шановний автор надто рожево насвітлив деякі вислови Солженіцина, як "прихильні" до української справи.

Треба признати К. Крупському, відомому з переказів чужих книжок для українців, що він солідно опрацював статтю, послуговуючися при тому цитатами з книжки, а не тільки переповідав їх „своїми словами", як це роблять деякі наші критики. Проте, видається нам, що він не добачив у деяких місцях типово-московської „ловкості рук", з якою Солженіцин, пишучи „приязно" про українські справи, навмисно замазує їх, абож ставить у такий контекст, що іноді виходить щось протилежне. Тому дозволимо собі докинути й наші зауваги до цієї теми.

Поперше „Архіпелаг ҐУЛаг" це не „літературна праця", а збірка спогадів про різні табори з власного досвіду, або з чужих розповідей. Зразком літературного твору на цю тему назвемо знамениту автобіографічну повість Михайла Осадчого „Більмо".

Далі автор статті пише, що Солженіцин: „нічим не образив українських почувань", та „немає якогось подвійного мірила". Це надто відважні твердження, які легко збити, бож сам автор признається: „Маленька нотатка (на ст. 46), але вона болем стискає", при чому автор не навів її до кінця. А саме в цій нотатці, де Солженіцин говорить про потребу плебісциту в Україні, (а чому не в Росії!) він далі пише таке: А підкарпатська Росія (!), червона, на захід від Карпат, мадярська, потім чехословацька, залучена 1945 р. до СССР? Вона теж має служити тестом. І чи українці, які домагаються справедливости, дадуть її теж „рускім" у Карпатах?" (ст. 42 A. Soljenitsyne: „L'Archipel du Goulag",ed,Seuil, Paris 1976). Звідкіля взялися „рускі" в Карпатах, Солженіцин не пояснює, а французи й справді можуть подумати, що там від віків жили москалі! Отже такі твердження не образа? Не „подвійне мірило"?

Цитата з книги про те, як Солженіцин підмінює назву „українець" назвами „бандерівець" чи „петлюрівець" зовсім не „образлива", але хитра. Бож ці „потоки бандерівців", що плили на Сибір після війни, мають на меті замазати правду, що Москва висилала українців до Азії, а сама колонізувала Україну. Адже у цих часткових назвах чужинці, в тому випадку французи, не бачитимуть весь український нарід, що підпадає геноцидові. У цьому ж то й „ловкість"... У цих випадках, коли Солженіцин мусить вжити назву „українець", то він зразу додає прикметник: „західній", отже теж применшує назву нашого народу.

Дальша цитата, яку автор статті вважає „прихильною", знову ж таки замазує окупацію України: „У добі Києва ми з українцями творили один нарід... т. зв. „ воз'єднання було дуже прикре, хоч... щире намагання реставрувати давнє братерство... зв'язати разом українців і москалів (і) було б не прийшло до створення Центральної Ради 1917 р. (підкр. С. Н., ст 42).

Вправді автор статті признає, що такі вислови Солженіцина — „виглядають нам суперечними основній його тенденції", але ніде не з'ясовує, яка це „основна тенденція", де вона, в якому томі? Те саме з твердженням, що Солженіцин признає українському народові „право на незалежність".

Святотатством звучить прирівнювання Солженіцина до ... Шевченка, а наївністю твердження про його „страждання" в таборах. Про це пише сам Солженіцин на стор. 34: „Половину моєї кари я перебув на золотому острові, де в'язнів годували, поіли, тримали в теплі й чистоті. Взаміну невелика вимога: сидіти 12 годин за бюрком і подобатися властям"!!! Це була відома „шарашка", яку він описав в одному з літературних творів (до речі, виправлених Твардовським!), які не такі вже кострубаті й багатослівні як „Архіпелаг".

Інша цитата, подана автором статті, про „приятельські контакти з українцями у таборах через довгі роки" теж варта розгляду. Дивно, що від цих контактів не залишилося у славного „гуманіста" ніяких спогадів, ніяких прізвищ відомих українських політв'язнів, бож такі прізвища як Боронюк чи Остапенко, не багато кажуть, як теж 25 безіменних українців, що будували в його бриґаді „тюрму в тюрмі", як іронізує Солженіцин. Думається, що українцям було байдуже: чи будувати тюрму, чи мешкання для енкаведистів!...

Що Солженіцин не мав „контактів" з українцями, про те свідчить його власний опис голодівки, яку зорганізувала група москалів, і яка швидко заламалася, бо „голодуючі" ходили „таємно до кухні" і врешті не витримали після трьох днів, хоч вони й не дуже „голодували": „Справжній син ҐУЛаґу Ніколай Хлєбуноф... викрав пів пуда борошна і кинув нам через вікно... Ми спекли його вно-

(Закінгення на стор. 6)

Анатоль Вовк

НАЗВА „THE UNITED STATES OF AMERICA" ПО-УКРАЇНСЬКОМУ

(Розгляд одної контроверсії)

* Ця стаття є дещо зміненим текстом доповіді, прочитаної на IУ-му З'їзді Постійної Конференції Українських Студій (ПКУС) при УНІГУ, що відбувся в травні ц. р. Автор доповідав там від імени Українського Термінологічного Центру в Америці.

[1]

Українська мова займає особливе становище серед головних европейських мов. Особливість полягає в тому, що розвиток цієї мови за останніх 50 років не йшов нормальним шляхом, а був у великій мірі вислідом диктату чужого політичного режиму. Це втручання окупанта у мововжиток і мовотворення українського народу помітне у всіх ділянках мови: у морфології, синтаксі, фонетиці, правописі та в лексиці, а зокрема в термінологічній лексиці. Свої русифікаційні дії російсько-комуністичний режим цинічно називає „збагачуванням" української мови.

Довголітній русифікаційний курс в Україні спричинив виникнення розбіжностей між мовою та правописом підсовєтської України і мовою та правописом політично свідомої української еміграції. Наша провідна верства в діяспорі старається зберегти мовні настанови та правопис 20-их років, тобто часу відносно вільного відродження української науки, а відкидає пізніші русифікаційні нашарування. Не маючи, одначе, єдиного мовного авторитету, українці в діяспорі часто непевні чи всі мовні зміни на батьківщині за останні десятиліття є виявом русифікації, а якщо ні, то як до них ставитися.

До мовних проблем, де ця непевність особливо помітна, належить справа перекладу назви країни, що найбільшу скількість наших вихідців прийняла, держави із скороченою самоназвою „ЮЕсЕй". Хоч дискусія правильного перекладу назви почалася в українській пресі ще яких 18 років тому, ця справа й досі залишилася контроверсійною. Проблема перекладу ускладнена тим, що розглядати її можна із чотирьох різних аспектів. Головна трудність існує в перекладі слова „ЮНАЙТЕД", для якого є п'ять можливих перекладів: СПОЛУЧЕНІ, З'ЄДНАНІ, З'ЄДИНЕНІта ОБ'ЄДНАНІ, а також у перекладі слова СТЕЙТС, яке можна передавати як ДЕРЖАВИ, ШТАТИ, або СТЕЙТИ.

Проблема перекладу має, отже, аспект лексико-семантичний (котрі із наведених слів найкраще перекладають оригінал), аспект ономастики та географічного назовництва (вимога передавати географічні назви якнайближче до їхнього автохтонного звучання), далі аспект правовий (вирішення чи американські „стейтс" є державним у нашому розумінні цього слова, чи ні), та врешті аспект термінологічний (як задовільно називати складові одиниці будь-якої федеративної держави). Якщо ці аспекти колідують у висновках, тоді нам треба рішити, котрому з аспектів дати перевагу у вирішенні проблеми перекладу.

З історії перекладу

Якщо приймемо, як це дехто пропонує, що в справі назви треба триматися української мовної традиції, тоді треба знову вирішити, коли саме ця традиція починається. Це тому, що неузгіднення щодо перекладу існує в нас уже від 20-их років нашого століття. У першому випуску „Українського правопису" (1) перекладу цієї назви немає. Зате „Правописний словник" Г. Голоскевича, укладений на основі цього ж „харківського" правопису (2) рекомендує назву ПІВНІЧНО-АМЕРИКАНСЬКІ СПОЛУЧЕНІ ШТАТИ, скорочено ПАСШ. Знову ж „Словник правничої мови", виданий Українською Академією наук у Києві в 1926 р., пропонує назву СПОЛУЧЕНІ ДЕРЖАВИ (3) Наш лексикограф Артем Орел ствердив, що редакція Української Радянської Енциклопедії за часів Скрипника (помер 1933 р.) ухвалила була до вжитку в енциклопедії назву ЗДА. Правописний словник О. Ізюмова, виданий у Києві 1931 р. (і перевиданий в 1941 р. за редакцією О. Панейка і при співпраці В. Сімовича) також перекладає „стейтс", як ДЕРЖАВИ (4).

У підсовєтській Україні переклад ДЕРЖАВИ не вдержався, одначе. Там прийнято, як єдину назву СПОЛУЧЕНІ ШТАТИ АМЕРИКИ, якої скорочення США тотожний із скороченням подібної російської назви — Соединенные Штаты Америки. Треба відмітити, що цей російський переклад віддає точніше, як український значення слова „ЮНАЙТЕД", бо вказує на єдність складників держави (як і в латинському оригіналі), чого в українській версії перекладу немає. Можна здогадуватися, що головною причиною прийняття цієї версії в УССР була саме тотожність скорочення назви в обидвох мовах.

Тому, отже, що не було одної безсумнівної традиції перекладу назви „ЮЕсЕй", ця справа викликала широку дискусію між українцями, що опинилися у вільному світі. Безпосередньою причиною видвигнення цієї проблеми в пресі був, мабуть, факт, що наші два наукові авторитети, НТШ та УВАН уживали різних перекладів, називаючи країну свого осідку, а саме НТШ в ЗДА та УВАН у США. Ані заклики учасників дискусії, ані колючки гумористів не спонукали ці установи шукати за якоюсь спільною назвою, чи хоч би тільки уґрунтувати перед громадськістю своє становище.

Справу перекладу порушив чи не перший Є(вген) О(нацький), в аргентинському періодику „Наш клич", під кінець 1951 року. На добре, одначе, розгорнулася дискусія аж в 1966 р., коли за один лише рік у самій тільки „Свободі" було на цю тему 8 статтей і дописів. Не можемо тут входити у подробиці дискусії. Підсумки дискусії зробив підписаний у двох ширших її оглядах, надрукованих теж у „Свободі" (5) (У газетній дискусії на тему перекладу взяли участь такі особи: О. Андрушків, І. Вербяний, А. Вовк, А. Гак, П. Грін, В. Дорошенко, І. Дурбак, А. Івахнюк, В. Катречко, І. Керницький, Ф. Лукіянович,, Є. Онацький, Н. Рибак, Б. Романенчук, Ю. Старосольський, М. Стахів, З. Стефанів, М. Туркало).

У розгарі дискусії справа перекладу назви „ЮЕсЕй" стала об'єктом зацікавлення новоутвореного Українського Терміналогчного Центру (УТЦ). Ця установа постала в 1965 р. з ініціятиви 13 професійних та громадських організацій, як автономна клітина НТШ та УВАН, з метою сприяти розвиткові та поширенню доброї української науково-технічної мови. (Український Термінологічний Центр часом плутають з НДТУТ — Науково-Дослідче Т-во Української Термінології, що тепер оголошує в пресі передплату на правописний словник. Це, одначе, дві зовсім різні організації. НДТУТ утворив інж. К. Церкевич в 1971 р., тобто в шість років після постання УТЦентру).

Беручи до уваги виразний термінологічний аспект перекладу, Центр скликав у грудні 1966 р. окрему нараду науковців та робітників пера для обговорення цієї проблеми. Учасники наради, на яку запрошено особисто 86 осіб, почули інформаційну доповідь до теми та мали можливість висловити свої погляди на цю проблему. Як продовження наради, УТЦентр зорганізував широке листовне опитування. Про це, одначе, буде мова далі, а тепер ми проаналізуємо можливості перекладу поодиноких складників назви „ЮЕсЕй" у світлі арґументів видвигнених у газетній дискусії та на нараді УТЦентру.

(Продовження буде)

1. *Український правопис.* Вид. 1-ше., УСРР, Народний Комісаріят Освіти, Державне В-во України, Харків, 1929.
2. Голоскевич Г. *Правописний словник.* 8-ме вид., Вид. А. Білоуса, Ню Йорк, 1952 (Передрук 7-го вид. з 1930 р.)
3. *Російсько-український словник правничої мови.* Кримський А. Ю., гол. ред., Українська Академія Наук, Київ, 1926.
4. Панейко О. ред. *Правописний словник.* Друге доп. вид., Українське В-во, Львів, 1941.
5. Вовк А. Назва USA українською мовою. (Огляд дискусії і підсумки) *Свобода* (Джерзі Сити, Н. Дж.) за 11-12.х.1966.
Вовк А. „United States of America по-українському. (Огляд дискусії, наради і анкети в справі перекладу назви), *Свобода* за 11-17.VII 1967.

Учасникові походу на Київ — сл. п. Я. Раковському

Побратимство по зброї завжди високо цінилося у всіх народів. Зокрема на славетній Запорізькій Січі побратимство по зброї стояло дуже високо. Якщо раненого запорожця не могли забрати з поля бою, то боронили його до останнього аж обо гинули в його обороні, але не залишали на поталу ворогам. Цим побратимством сильна була Січ, як про це оспівується в козацьких думах. Це був загальноприйнятий лицарський кодекс чести.

Сл. п. інж. Ярослав Раковський (1903-1968)

Одним з моїх найкращих побратимів по зброї був сл. п. інж. агроном Ярослав Раковський, мій ровесник. Уперше пізнав я його у Станиславові в українській гімназії в 1916 році, під час Першої світової війни. Ми разом грали копаного м'яча, купались в Бистриці, співали в гімназійному хорі. Потім ми разом були добровільцями у Станиславівському студентському курені, що разом з сотнею залізничників належав до групи сот. І. Сіяка (УСС) Пізніше ця Група перейшла Збруч у червні 1919 року, прийнявши нову назву — Окремий Залізний Загін Армії Української Народної Республіки ім. от. Івана Бистрина. Після кількох днів у Рихті, наш загін перейшов до Кам'янця Подільського і стояв у казармах Товкача біля Пушкінського парку. У другі роковини першого універсалу Української Центральної Ради, 29-го червня 1919 року під час багатолюдної маніфестації відбулося заприсягнення нашого Загону на вірність Українській Народній Республіці. Військовий міністр Сиротенко виголосив головну промову, бо Головний Отаман С. Петлюра виїхав був на фронт. Потім були привіти від численних українських установ і партій. Вкінці відбулася дефіляда нашого Загону, прийнята оплесками численної публіки.

На самого св. Івана, 7-го липня був алярм, бо большевики зблизилися до Кам'янця. Наш Загін вирушив на фронт у північно-західньому напрямі та дійшов близько Збруча. Одначе січові стрільці та запоріжці відперли большевиків. Ми зустрінулися з відступаючою Українською Галицькою Армією, що перейшла Збруч під кличем — „через Київ — на Львів!"

У другій половині липня наш Загін вирушив на Київ, пройшов через Китайгород, Куриловці Мурованi, Нову Ушицю, Тульчин, Ладижин, Гайсин, Ставище аж до Таращі, вже недалеко Канева і Дніпра.

Настрій увесь час був бадьорий, ми мріяли незабаром ввійти до золотоверхого Києва. Одним із тих, що підтримували наш бадьорий настрій був стрілець Славко Раковський. Невисокого росту, але завжди усміхнений, мав невичерпний запас веселих анекдотів, співав залюбки веселі пісеньки в різних мовах (навіть і по-жидівськи!), був душею нашого студентського куреня. З піснею „Гей видно село" входили ми в села Поділля й київщини, де нас радо вітало населення. Жидівські рабини вітали нас торою при вході до міст, просили залишитися довше, щоб оборонити від евентуальних нападів. Одначе, ми мали визначений маршрут до Тараші, де ми мали перевести мобілізацію. Перщої ночі в Тараші наша застава мала перестрілку з денікінським роз'їздом і взяла в полон денікінців.

Ми готувалися до вмаршу у Київ, направляли наші одноstрої й черевики, пришивали ґудзики, щоб зробити добре враження в Києві. Настрій був чудовий.

Та не так склалося, як мріялося! Немов грім з ясного неба гримнула чорна вістка, що Київ зайняли підступно денікінці! Обидва начальні командування устійнили демаркаційну лінію, українські війська мали відступити 25 верств (40 кілометрів) на захід. Ми відступили до містечка Ставище, де переводили мобілізацію. Зголосилося багато молодих добровільців, але не було для них зброї.

Несподівано 10-го вересня підійшли під Ставище дві совєтські дивізії, що пробивалися з Криму на північ між двома арміями: українською й денікінською. Денікінці відступили без бою, а ми під великою перевагою мусіли відступити з боєм зі Ставища до села Кривець. Раненько 11-го вересня обстріляли нас большевики. Ми відступали на Богатирку. На степу між Кривцем і Богатиркою напала на нас з-переду большевицька кіннота, що атакувала з диким криком „Брасай вінтовку" й рубала шаблями наших стрільців у перший розстрільній. З-заду наїхали на нас грузовики (вантажні авта) з матросами й почали обстрілювати зі скорострілів. Ми відступали по ріллі до недалекого ліску під градом куль. Большевицькі кулі підіймали порох на ріллі, багато наших було ранених і вбитих. Між раненими був і Славко, що мав поранену двічі праву руку. Санітар перев'язав його руку, скріпив перев'язку провізорично „до двох патиків", як потім оповідав Славко. Раненого переховали селяни у стодолі.

Автор цих рядків був в арієрґарді зі скорострілом, відступив до ліса, щасливо передерся через густі лави матросів у лісі й дійшов до станції Липовець, де зійшлося біля 20 розбитків, між ними і Славко. Він жартував, що мав щастя, що не було лікаря, бо був би відтяв йому руку, а так обійшлося без операції. Славко дістався до нашої лічниці, вилікував рани, щасливо перебув „чотирокутник смерти" й вернувся незамітно весною 1920 року до Хриплина під Станиславовом, де його батько був священиком

Така була воєнна епопея 16-річного Славка Раковського. Потім я ще бачив його в Теребовлі, Ходорові та в таборі „Ді-Пі" в Реґенсбурзі, вкінці у Клівленді. Завжди мав погідний настрій, мав дар цікаво розповідати. „Історія мого життя — це частина історії рідної сторони", — як писав колись Тарас Шевченко, але ці його слова стосуються також і до Покійного та до багатьох наших людей.

Він народився 20-го грудня 1903 року у священичій родині о. Йосифа й Іванни з дому Коратницьких, у Сокалі. Родина мала три доньки: Меляню, Олесю й Оксану, та двох синів: Романа й Ярослава. О. Йосиф Раковський походив зі старого священичого роду. Крім богословії він закінчив агрономію, вложив багато праці як просвітянський і економічний діяч, був головою філії товариства „Сільський Господар" і „Просвіти", виголошував доповіді про сільське господарство, дописував до наших часописів, написав і видав кілька книжок про сільське господарство. Під впливом батька, визначного громадського й економічного діяча, молодий Славко, по закінченні гімназії у Станиславові виїхав до Праги і там закінчив агрономію. Вернувши до Галичини, став учителем господарства у господарській школі в Милованні, потім був окружним агрономом при Повітовому Союзі. Кооперативу у Теребовлі, Ходорові працював у кооперації у Скалаті. Під час війни працював у цукроварні в Ходорові. Ідучи слідами свого батька — невтомно працював над господарським піднесенням нашого селянства. Працював для нього з великою посвятою, цілих 7 днів у тижні, без ніякого відпочинку. За віддану й жертвенну працю для українського народу, за оборону його перед шиканами ворогів, його взяли і поляки, і большевики, і німці, але він завжди мав щастя викрутитися. Німці ув'язнили його на фальшиві доноси, але був звільнений заходами д-ра К. Трояна.

Щасливо одружився з Неонілею, з дому Попель, мисткинею-малярскою, що закінчила Мистецьку Школу у Кракові, та брала участь у багатьох малярських виставках. Мав трьох синів, що їм забезпечив високу освіту: д-р Ярема — професор історії в університеті, д-р Борис — адвокат і Роман — учитель малярства.

У 1944-му році виїхав з дружиною і трьома малолітніми синами на Захід, до Німеччини, де перебував у різних таборах для переселенців. Одначе, його не вдоволяло безробітне життя в таборах, бо привик до невсипущої праці. При першій нагоді зголосився до праці в копальні вугілля в Бельгії в 1947 році. Працював важко, 560 метрів під землею. Пізніше переїхав до Франції, але й там не було з медом. 31-го березня 1952 року приїхав до Америки, поселившись у Клівленді, де дістав працю ляборанта-техніка у фабриці. Зразу включився в українське життя, був головою осередку українських ветеранів, членом Т-ва „Рідна Школа", УНС, УККА й ін. товариств. Зимою 1968 року простудився, не вилічив грипи, пішов завчасно до праці, і спрацьоване серце перестало битися...

Помер 22-го лютого 1968 року, залишивши у смутку родину, громаду, багато шкільних й військових побратимів, що ніколи не забудуть свого найліпшого чоловіка, батька, побратима, що підтримував на дусі й підбадьорував у найважчих обставинах.

Покійний відзначався глибоко, хрустальним характером, він ніколи не думав про себе, але про добро народу і в такому дусі виховав своїх синів.

Небагато залишилося в живих його шкільних й військових товаришів, але всі вони зберігають вдячну пам'ять про Вірного Сина українського народу, що жив, працював і боровся за його право бути господарем на своїй землі!

Іван Дурбак.

З діяльности ЛМКлюбу в Ню Йорку

У п'ятницю 4-го травня ц-р Літературно в Ню Йорку відбувся вечір присвячений визначному ученому археологові проф. Іванові Борковському, що вславився розкопками розкопками замку Градчани з рамени чеської Академії Наук в Празі. Цей науковий вечір відбувся заходами Наукового Товариства ім. Шевченка, Делегатури Українського Вільного Університету і Літературно - Мистецького Клюбу в Ню Йорку, а авторами вечора були проф. д-р Ярослав Падох і проф. д-р Василь Лев.

Д-р Василь Лев дав короткий огляд наукової діяльности Вільного Університету від самих початків заснування у Відні. Пізніше він говорив про великий зріст цього ж університету вже в чеській столиці місті Празі під оглядом кількости катедр, професорів і студентів, що у воєнних роках не мали змоги покінчити своїх студій. За час свого існування в Празі, Український Вільний Університет пробив велику роботу випускаючи сотні дипломантів, які там покінчили свої студії. З початком 1945 року зв'язку з воєнними подіями, УВУ пересено до міста Мюнхену Баварії, де до сьогодні там існує.

Д-р Ярослав Падох у довшій доповіді про Івана Борковського, спершу подав коротку його біографію, опісля його наукові здобутки. Народився він на Залищкому Поділлі 8-го вересня 1897 року, походив зі старинного роду Борковських, гімназійну науку покінчив він у Станиславові. Під час І-ої світової війни брав участь як старшина в австрійській армії, а після упадку монархії перейшов як поручник до Української Галицької Армії, з якою перейшов річку Збруч 1919 року після воював на великій Україні, вкінці попав до польського полону і опинився в таборі в Тухолі, звідки вдалось йому втекти до Праги.

У Празі почав Борковський студіювати археологію, закінчивши студії докторатом, та вже під час студій брав участь у розкопах празького замку, ізгодом працював як директор з рамени чеської Академії Наук. В часі своїх розкопок проф. Борковський найшов багато предметів, що вказували на слов'янське походження, що для чеського народу мало велике значення, бо німецькі учені стояли на становищі, що ці землі заселювали германи, яких із земель пізніше витиснули слов'яни. Проф. Борковський студіював також на історичному факультеті, покінчивши його зі званням доктора історичних наук в 1960 році а в 1961 році отримав третій диплом — доктора наук.

Працював проф. Борковський також в Українському Вільному Університеті, займаючи становище доцента археології, від 1938 року став звичайним професором того ж університету викладаючи передісторичні часи. Був дійсним членом Наукового Товариства ім. Шевченка у Львові, як визначний науковець.

Наукова спадщина проф. Борковського досить велика — займає до 160 друкованих його праць про празький замок, і окремі його частини, чим здобув собі велике признання і пошану чеського народу. Помер проф. Борковський 17-го березня 1976 року.

Після доповіді присутні гості ставили ще запити, на які відповідав автор Вечора. Голова Клюбу подякував обидвом авторам за їхні доповіді.

Вечір в пошану мистця Михайла Осінчука

У десяту річницю смерти мистця - маляра Михайла Осінчука, Літературно-Мистецький Клюб в Ню Йорку приготовив вечір в його пошану в п'ятницю, 11-го травня ц.р. Доповідь про творчість мистця і його малярську спадщину виголосив проф. Петро Андрусів, спомин про брата д-р Роман Осінчук, а прозірки з малярської спадщини мистця висвітлила його братанича Юліяна Осінчук.

Вечір відкрив голова Клюбу інж. Тарас Грицай привітавши авторів вечора і гостей, і передавши слово проф. Андрусеву.

У довшій доповіді проф. Андрусів навів гірку долю численних наших мистців-малярів, що не раз в холоді і голоді без ніякої підтримки працювали і творили, збагачуючи рідне мистецтво у невідрадних часах бездержавности, коли вороги і окупанти як лише могли опізнювали всебічний розвиток української мови, культури і мистецтва, або му загину в слід. Багато творів українського мистецтва — вони подають за свої і сьогодні на міжнародних випродажах і ярмарках випродажах і ярмарках можна подибати ікони польські, словацькі не говорячи вже про „старшого брата", що загарбав усі скарби українського мистецтва даючи їм свою печатку.

До таких наших мистців-малярів належав і Михайло Осінчук родом зі Збаражчини, що своїм талантом і пильною наукою в краківській Академії Мистецтв допомагав собі закінчити студії, здобуваючи численні грошові нагороди і відзначення. Поглиблював своє знання також в Ягайлонському університеті вписуючись на філософічний факультет. Проживаючи в Кракові, заходив до замку Вавель і подивляв прегарну поліхромію виконану мистцями зі Сходу, що їх запрошували польські володарі. Такі ж самі поліхромії наших мистців вули в Любліні, як також і в Сандомирі.

Покінчивши студії, М. Осінчук проживав у Львові, виїжджаючи на працю до різних церков, у яких виконував малюнки і вітражі або поліхромічне малярство згідно з домовленням. У тих церквах його малюнки відтворювали правдиво молитовний настрій, що вповні відповідало психіці нашого релігійно віруючого народу. У Львові втрійку — Осінчук, Фелюк і Музикова вивчали іконопис і збирали ікони, вишукуючи їх в старих наших церквах, та багато причинилися для збагачення українського малярського мистецтва в ділянці іконопису. Залишив Осінчук велику кількість зразків свого малярства на стінах наших церков чи полотнах, але поважна частина його мистецького дорібку пропала або була знищена ворожими діями на рідних землях під час 2-ої світової війни чи пізніше, коли вороги безвірники свідомо нищили предмети релігійного культу.

Після доповіді Юліяна Осінчук вивітлила до сотні гарних кольорових прозірок, що зображували усі вітітні і зразки малярських композицій покійного маляра, здебільша ікони і церковне стінне малярство, також портрети в давніх одягах київської княжни, бояри, дівчини тощо.

Дуже сердечно і з братерською любов'ю говорив про брата-мистця д-р Роман Осінчук, що назвав його не лише добрим братом, але і незрівняним другом для всієї родини. Після іспиту зрілости в українській тернопільській гімназії, виїхав до Кракова шукати науки і розвивати свій природний талант до рисунків, малюнків і протретів. Тут працював під керівництвом проф. Панкевича, що дуже його цінив за пильність і солідність в роботі. Покінчивши студії, присвятився релігійній тематиці свого малярства, викінчуючи сотні малюнків в наших церквах. Мав багато приятелів-малярів, з якими не раз добре співпрацював при більших замовленнях. А тих не бракувало. Все чинний, все зайнятий, бо таки любив свою працю, хоча не мав багато здоровор'я і сили. Відзначався досконалою пам'яттю про те, що раз бачив чи прочитав, що не раз стало йому в пригоді. Дуже любив природу, яку знав і розумів ще з часів своїх юнацьких мандрівок по збаразькому повіті з рисунковим папером в руках. Був правдивою людиною, що любила інших, природу і своє малярство. Все радий до помогти молодшим мистцям, що цього потребували, тому його й любили.

Критика його творчасти була дуже прихильна, за його талант і творчість таки його цінили як доброго маляра. Тут на еміграції мистецька його спадщина невелика — більшість остала в краю про яку дуже мало знаємо, а тепер тішній окупант того роду малярство нищить і затерає.

Голова Клюбу подякував проф. Андрусеві за основну доповідь, д-р Осінчукові за спогади про брата, а Юліяні Осінчук за висвітлення прозірок.

Б. Б-О

Відбулися Загальні Збори Т-ва Підтримки Патріярхату у Вінніпезі

Після дворічного існування Товариства Підтримки Патріярхату у Вінніпезі, провід цього товариства склав звіт перед громадою із задовільними успіхами розвою і росту. Про це довідалося широке членство цієї організації на своїх загальних зборах 6-го травня ц. р., що відбулися у залі Читальні „Просвіти", в неділю, в пополудневих годинах, з участю понад 80 членів.

Із звіту голови сот. Осипа Панькова ТПП приємно довідалися, що Товариство нараховує 211 членів у Вінніпезі та 43 члени в Трансконі, де недавно основано філію ТПП, що її очолює Григорій Грудень, Оксана Рибачок і микола Книш.

Праця товариства велась у двох напрямах: найперше йшлося про поширення патріярхальної ідеї, а дальше про створювання можливостей фінансової підтримки для здобуттів патріярхату, а точніше для втримання патріярших дібр, як: св. Софія, Український Католицький Університет, Церква Сергія і Вакха, Видавничий фонд УКУ тощо. В обох цих напрямах були імпонуючі осяги. В парафіях та освітніх товариствах роздано кільканадцять тисяч летючок із патріярхальною тематикою. Відбуто декілька свят, присвячених патріярхальним подіям. Було також доповідей на повищі теми. Під час дворічної каденції придбано вразз з Радою Українських Організацій за патріярхат коло 12 тисяч доларів на патріярші цілі. Половина суми з цього — заслуга Андрія Яцева з Вінніпеґу, який в двох посилках пожертвував шість тисяч доларів. Присутнього на зборах і щедрого жертводавця, п. Яцева учасники зборів нагородили рясними оплесками. Він, до речі склав до цього часу і на Шевченківську Фундацію коло 10,000 доларів. Дійсний приклад патріотизму. Збірки відбувались з нагоди коляди, писанки та 85-річчя Патріярха. З нагоди 40-річчя хіротонії запляновано збірку більших пожертв. Ідея патріярхату глибоко коріниться у горішніх і широких мас і тут відбивається вияв душі народу, — сказав звітуючий голова. Звітували ще секретар Михайло Мулик та С. Каралаш, касир. Вони, на підставі цифр підтвердили та поширили звіти свого голови. За Контрольну комісію звітував проф. М. Орищук.

Після уділення абсолюторії обрано наступну управу на біжучий рік: сот. Осип Паньків — голова, Іван Карпа– заступник, Михайло Мулик — секретар, Петро Білас — касир, Михайло Хар — організаційний референт; члени управи: Осип Барвінський, Микола Книш, Анна Бабій, Катерина Грудень, Люба Паньків, Антін Опар; Контрольна комісія: проф. Мирон Орищук, Михайло Деделюк і Іван Гриців.

Зборами провадив д-р Михайло Марунчак, голова Крайової Ради, а секретарювали: проф. М. Орищук та Борис Шепертицький.

(ок)

Шевченкові урочистості і філятелія

В журналі Американського Філятелістичного Товариства, що має 45 тисяч членів, та є найбільша у світі така організація, „Амерікен філятеліст", який друкується в кількості біля 50 тисяч, в числі за жовтень на стр. 955-956 надруковано статтю з ілюстраціями В. Кордуби п. н. „Ювілейні урочистості Т. Шевченка".

У статті подано ілюстрації та описи різних ювілейних коверт і список 18 різних штемплів, головно українських міст, а також видання у пам'ять нашого поета марок.

Серед ілюстрацій різних коверт є офіційні, а також т. зв. „самочинні", себто приватні, наприклад на день 100-ліття з дня смерти Т. Г. Шевченка. Очевидно, що в цьому журналі можна було б видрукувати не одну добру статтю про українську пошту та її марки, коли взяти до уваги, що й редакція часто звертається до членів товариства з проханням прислати статті та розвідки про поштові марки.

Зокрема треба було б вмістити статтю про перший регулярний випуск українських марок з 1918 року та їх автора мистця Ю. Нарбута, а також про останню марку з 1919 року „Українська держава, 20 гривень"

Якраз пора тепер видрукувати статтю про серію марок присвячених голоду в Україні. В 1923 році була видана серія чотирьох марок, присвячених голоду в 1923 році. Ця серія була видрукована на двох різних сортах паперу, звичайному та з водними знаками — „хрест та коло". Треба занотувати також важливий факт, що на цих марках вжито напис „УССР". Це є одинокий випуск марок із зазначенням, що марка видана для України — Української Совєтської Соціялістичної Республіки. Ніколи більш таких видань не було. Була спроба видати окрему серію для Узбекської республіки в тому самому році, але марки не були видані.

Ця серія мала наступні марки: 10+10 карб., малюнок смерть з косою, 20+20 карб., портрет Т. Шевченка, 90+30 карб., селянин косить хліб та остання 150+50 карб. Україна дає допомогу.

Хочемо тут також відмітити, що інтерес до українських марок помітно збільшується, що видно хоч би з того, що в останньому виданні „Показника членів Американського Філятелістичного Т-ва", листопад 1978 року, у відділі спеціялізації, себто хто збирає якусь країну окремо, є під назвою Україна 16 прізвищ, стр. 322-23, коли багато літ тому там було тільки троє імен, правда і тут бракує ще кілька імен наших колекціонерів, які є членами Т-ва, як наприклад Дж. Булат та інші.

Про першу серію українських марок з 1918 року була нами надрукована стаття в японській мові в нашому журналі в 1936 році, що друкувався в англійській, німецькій та японській мовах, якого вийшло тільки 7 чисел, бо був заборонений японською цензурою в Харбіні. Це була друга наша спроба видавати філятелістичний журнал, а перша була в 1929 році, коли вийшло тільки 2 числа. Цей наш другий журнал дістав нагороду на виставі філятелістичної преси в Брюсселі в 1935 році. Було тоді надруковане чимало рецензій на нього в різних філятелістичних журналах.

І. Світ

Український „День Подяки" у Вотервліті з приводу звільнення В. Мороза

Заходом Відділу УККА у Вотервліті, під проводом голови Миколи Філя, українці Вотервліту й околиці відзначили 6-го травня звільнення Валентина Мороза і його приїзд до Америки. В церкві св. о. Миколая в 3-ій год. по полудні о. парох д-р Б. Волошин, разом з о. В. Сютиком, ЧСВВ з Амстердаму, відправив Молебень до Пречистої Діви Марії та виголосив відповідну до хвилини проповідь. Члени Відділу УККА, Об'єднання українських ветеранів, СУА і СУМА виступили з прапорами, пластова й сумівська молодь прибула в одностроях. Прибули й запрошені американські гості.

Після Молебня відбулося зібрання в церковній залі. Заступник голови Відділу УККА, мгр Андрій Дурбак, привітавши збірання з нагоди радісної події — звільнення В. Мороза, представив гостей за головним столом. Крім згаданих обох священиків були: стейтовий посол М. Гоблик (українського роду), судця Кан, п. Местен, п. Дінуццо, п. М. Філь (голова УККА у Вотервліті), мгр Т. Дурбак (СУА), інж. М. Свідерський (УККА і ООЧСУ — Амстердам), мгр В. Літинський, п. М. Бобеляк (УККА — Трой). Директор Школи Українознавства у Вотервліті мгр В. Літинський, розказав про В. Мороза, який 14 років карався у совєтських тюрмах за оборону української мови, культури й історії. Він сказав, що справа Мороза досказала велику силу публічної опінії, тому не можна забувати за багатьох інших українських політв'язнів, ув'язнених нелегально в совєтських тюрмах за оборону людських і національних прав українського народу. О. д-р Б. Волошин підкреслив, що В. Мороз — це один із найдійніших борців за волю України. Він посвятився, щоб збудити національну свідомість і конечність боротися за слушні права українського народу. Тим більше ці українці у вільному світі, що часом байдужніють, забувають за українську мову, українську книжку, повинні прокинутись до праці в українській громаді, щоб їхнього інерцію В. Мороз не розчарувався. Отець В. Сютик, ЧСВВ, підкреслив, що без Божого благословення вся людська праця даремна. В. Мороз має глибоку віру в Бога і в Україну. Промовець розповів про одного в'язня, який просив молитися, „щоб він залишився людиною" серед важких обставин у совєтських тюрмах. Дальше промовляли: стейтовий посол М. Гоблик, судця Л. Кан, Джеррі Местен, голова республіканців у Вотервліті, радний Л. Дінуццо, представник посадника Вотервліту й посла Р. Конерса. Вони привітали українців з перемогою над совєтською тиранією. Була теж репрезентантка федерального посла С. Стреттона, Бет Стайнберг і репортер з „Нікербокер Нюз" п. Д. Вудс.

На окремому столі були твори наших політв'язнів, на стіні виділи їхні світлини. Пані гостили зібраних смачною перекускою. Крім місцевих були гості з Амстердаму, Коговзу, Олбані і Трою.

Відділ УККА у Вотервліті вислав телеграму до президента Джіммі Картера з подякою за успішні заходи щодо звільнення В. Мороза.

І. Д.

МОВА ПРО МОВУ

СТОРІНКА КУЛЬТУРИ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ

Як парость виноградної лози,
Плекайте мову. Пильно й ненастанно
Політь бур'ян. Чистіша від сльози
Вона хай буде...

М. РИЛЬСЬКИЙ

Рік І. Червень 1979 Ч. 1.

ВІД ШКІЛЬНОЇ РАДИ ПРИ УККА

Кожному, хто читає нашу пресу, відомо, що становище української мови в нашій батьківщині за останні роки дуже погіршало. Русифікацію нашої мови, яка в під'яремній Україні триває вже понад 45 років, підсилюють від 60-их років ще такі фактори: послідовне обмежування обсягу вжитку української мови шляхом витіснювання її із щораз то нових ділянок культурного та науково-технічного вжитку, насильне впроваджування чужої російської мови вже в найнижчі кляси українських шкіл, врешті збіднювання нашої лексики нагінкою на уявні „архаїзми" та „діялектизми". Мета окупанта ясна: звести українську мову до становища провінціяльної мови, „для домашнього вжитку", яка згодом стане й зовсім зайва для „єдиного совєтського народу".

Такий політичний стан в Україні накладає на українську еміграцію священний обов'язок зберігати та плекати українську мову. На жаль, і між українцями стан нашої мови у діяспорі далеко незадовільний. На це складається невблаганний асиміляційний процес нашої (як і кожної іншої) імміграції, розпорошення культурних сил і ресурсів, але також і збайдужіння громади, а часто і її провідників, до мовних справ. Тоді, коли наші політичні каторжани, живучи у нелюдських умовинах „Ґулаґу", вже давно утворили товариство оборони української мови, такого товариства досі немає в ЗСА, в цьому найбільшому в світі скупченні вільних українців.

Мовна сторінка при „Свободі", яку сьогодні започатковуємо, має, отже, подвійне завдання. Перше — протидіяти лінгвіцидній політиці режиму в Україні, зокрема його русифікаційному курсові. Друге — в об'єктивний, безпристрасний спосіб інформувати читачів про мовні проблеми, що хвилюють нашу громаду, та одночасно популяризувати добру українську літературну мову. Мовні довідки й поради „Мови про мову" призначені не тільки для вжитку нашої системи шкіл українознавства, але для кожного українця чи українки, що дорожить рідною мовою. Майбутнє сторінки, як теж і частота її появи, залежатиме від того, як наша громада прийме наш почин.

СЛІДАМИ ЧУЖИХ ВПЛИВІВ

(Польонізми)

В усну й письмову мову наших освічених громадян увійшли деякі польонізми, привезені ще з західньоукраїнських земель, і так цупко вкорінилися в ній, що мало хто відчуває їх неправильність. Наприклад, у звідомленнях із зборів, засідань і, на жаль, навіть наукових конференцій, читаємо: „тридцять чотирьох членів професорського збору", „двох поетів — Т. С. Еліот і П. Тичина", „лише чотирьох українських учених читають доповіді", „трьох письменників одержать нагороди", „трьох утрималося від голосування" і т.д. Наведені приклади взяті з нашої преси, але таких прикладів можна наводити без кінця із різних часописів і журналів, що їх мовна редакція находиться в руках українців із Галичини. У щоденній усній мові такі звороти трапляються ще частіше.

Слід запам'ятати, що, згідно з правилами літературної мови, у синтаксичних конструкціях, у яких числівники два, три, чотири в сполученні з іменниками є підметами в реченні, і тому їх треба вживати тільки в називному відмінку. Отже: „тридцять чотири члени професорського збору голосували за ...", „Два поети — Т. С. Еліот і П. Тичина" (заголовок праці), „Лише чотири українські вчені читають доповіді", „три письменники одержать нагороди", „три утрималося (або утрималися) від голосування", і т.д.

Подібно під польським впливом виникли також такі звороти, як: „п'ятьох курсантів взяло участь у лекціях", „сімох дисидентів проти режиму", „п'ятдесятьох делегатів зголосилося до голосу", „кількох діячів заїхало туди", „кількох учителів вийшло із зборів" і т.д.

У таких конструкціях, де числівник з іменником є підметом у реченні, треба так само, як і в попередніх прикладах, вживати числівник тільки в називному відмінку, одначе іменник після числівників від п'яти і далі стоїть уже в родовому відмінку множини: „п'ять курсантів взяло (або взяли) участь у лекціях", „сім дисидентів проти режиму", „п'ятдесят делегатів зголосилося (або зголосилися) до голосу", „кілька діячів заїхало туди", „кілька вчителів вийшло із зборів" і т.д.

Вищенаведених форм не треба сплутувати з тими, в яких перехідне дієслово-присудок вимагає акузативних конструкцій: „ми бачили п'ятьох курсантів", „ми знаємо сімох дисидентів", „ми запросили п'ятдесятьох делегатів" і т.д.

м.о.

ЧОМУ „ХАРКІВСЬКИЙ" ПРАВОПИС?

Після Другої світової війни українські наукові установи в демократичних країнах, УВАН і НТШ, школи, видавництва, робітники пера і широкі кола української громади однодушно прийняли т.зв. „Харківський" правопис, якого назва походить від правописної конференції в 1927 році в тодішній столиці УССР — Харкові. У ній взяли участь мовознавці з усіх земель України, включно з представниками львівського НТШ. Окрема комісія, уповноважена конференцією (А. Кримський, О. Синявський, Є. Тимченко і ін.), зібрала провідні думки дискусії й уклала правописні норми, що ввійшли в „Харківський" правопис і стали обов'язковими і для київської ВУАН в 1928 р., і для львівського НТШ в 1929 році. „Харківський" правопис обов'язував в УССР тільки до 1933 р., коли то в час насильної колективізації, терору й русифікації, його заступлено зміненим правописом з наявними русифікаційними тенденціями. У Галичині і зах. Волині „Харківський" правопис проіснував до окупації большевиками західньоукраїнських земель в 1939 р.

Правопис, обов'язковий тепер в УССР, був виданий Народним Комісаріятом Освіти УССР у 1946 р. за редакцією Л. А. Булаховського. Про вартість цього правопису в порівнянні з „Харківським" найкраще свідчать слова самого акад. Булаховського, провідного мовознавця, якому доводилось виконувати директиви партії. Оцінюючи „Харківський" правопис, Булаховський говорить, що „він не задовольняв багатьох", одначе признає, що „з філологічного боку робота, проте, була виконана в багатьох відношеннях зразково". Але тут же Булаховський, якому доручено зредагувати новий правопис, мусів засудити „Харківський" правопис, підкреслюючи передовсім його політичні „хиби". „...він діяв..., як певне ідеологічне знаряддя... Найгірше, що виявилось в існуючому кодексі, — його орієнтація на Європу, тобто в основному на буржуазну Європу. Фактично виявилось, таким чином, небажання додержувати ідейного контакту з революційною Східною Європою — з Росією, російським народом та його мовою, — відштовхування, що, разом із тим, орієнтувало дальший розвиток української літературної мови не на її полтавсько-київську основу, а на штучні елементи західноукраїнського літературного вжитку".

Тут прийшлося Булаховському піднести „досягнення" правопису з 1946 року. Академія УССР створила його в час Другої світової війни в умовах евакуації, діставши „певну вказівку і найповнішу допомогу від комуністичної партії і Радянського уряду". І далі Булаховський підкреслює найосновніше завдання нового правописного кодексу: „...забезпечити єдність з правописом братніх народів Радянського Союзу, особливо російського..." (Див. Л. А. Булаховський, Мовознавство в Академії Наук УРСР за час радянської влади. Розвиток науки в УРСР за 40 років. Київ, 1957, ст. 74-75).

У світлі цих пояснень зрозуміло, чому українці в вільному світі прийняли „Харківський" правопис і оснований на ньому правописний словник Г. Голоскевича, як такі, що найкраще відбивають риси, притаманні українській мові. П'ятдесят років минуло від появи цих мовно-правописних кодексів. У них обов'язково треба внести ряд доповнень і поправок, бо за цей довгий час наша мова розвинулася і в багато дечому змінилася.

У „Мові про мову" обговорюватимемо питання, що відносяться до тієї справи.

М.

Клопіт з наголосом

(Як наголошувати іменники середнього роду з наростками -ування, -ування).

Ці два наростки віддієслівних іменників середнього роду мають два різні значення, а також два різні наголоси. Наголос цих іменників з наростком **-ання** буває звичайно такий, як у дієйменнику (інфінітиві): пис**а**ти — пис**а**ння, завд**а**ти — завд**а**ння, жартув**а**ти — жартув**а**ння, силув**а**ти — силув**а**ння. Одначе не треба плутати таких слів, як будув**а**ння, малюв**а**ння, рисув**а**ння, мурув**а**ння із словами будов**а**ння, мальов**а**ння, рисов**а**ння, муров**а**ння. Іменники з наголосом на -ування означають **дію, роботу**, а з наголосом на -ування **наслідок тієї роботи** або **матеріял**. Отже: будування (забудування) це те, що збудовано, будівля, мурування це мур, мальовання — малюнок.

Подібно представляється справа з наголошуванням таких самих віддієслівних (утворених від дієслів) іменників середнього роду з наростками **-іння** та **-ення**. Наголос у іменників із наростком **-іння** завжди стоїть на наростку: ход**і**ння, плет**і**ння, зубож**і**ння, жал**і**ння. Іменники з наростком **-ення** мають наголос завжди на корені: зменшення, завершення, зн**а**чення, попередження, заглиблення.

Треба відрізнити зміст слів: зн**а**чення і знач**і**ння. Перше слово зн**а**чення — від дієслова значити (щось означати), знач**і**ння від значити (робити знаки).

В.

ПОЛІМО РОСІЙСЬКИЙ МОВНИЙ БУР'ЯН

Ми зчаста нарікаємо на невпинну, невблаганну русифікацію української мови під російським режимом в Україні, яка триває вже ось більше, як 45 років. Це, безсумнівно, страшна дійсність, що вимагає нашої рішучої і сильної протидії. Роками вже протестуємо проти цього московщення мови в пресі, у доповідях, на з'їздах і конгресах тощо.

Які ж конкретні висліди усього цього? Малопомітні, або й ніякі. Окупант України сміється з усяких протестів і далі робить свою чорну роботу. Доказ: щораз то нові вже нечисленні україномовні періодики переходять на російську мову, а в українських виданнях щораз то більше російської мови, або „суржика". Навіть „Українська радянська енциклопедія" у своєму другому виданні друкується вже не в одній, а в двох мовах.

Що ж нам, українцям у діяспорі, робити? Самі заяви, патріотичні промови, протести та добрі наміри не направлять заподіяного лиха, ні не стримають курсу русифікації України. Нам треба почати оборонну акцію мови від себе самих, від наших дітей, приятелів, знайомих. Це акція відрусифіковування української мови у вільному світі. Коли ми потрапимо це зробити та залишити нашим нащадкам чисту, вільну від російського намулу (облудно називаного в УССР „збагаченням") мову, вони збережуть цей національний скарб для майбутньої вільної України, хоч і як би її окупант у міжчасі змосковщив.

Багато українців, і з східніх, і з західніх земель, часто не усвідомлюють собі, скільки у їхній мові росіянізмів. Щоб їх пізнати, треба заглядати постійно в добрі словники й довідники, хто з нас це робить? Великий любитель і тонкий знавець нашої мови, поет Максим Рильський, каже:

Не бійтесь заглядати у словник:
Це пишний яр, а не сумне провалля...
Збирайте, як розумний садівник
Доспілий овоч у Грінченка!
Не майте гніву до моїх порад
І не лінуйтесь доглядать свій сад.

І цих мовних порад нам треба шукати, як цілющого зілля. Не в словниках пронизаних духом „наближення двох братніх мов", а в прекрасних книжках-довідниках 20-их і 30-их років, перевиданих на еміграції, як ось *Уваги до сучасної літературної мови* Олени Курило, *Норми української мови* Олекси Синявського, *Словник чужомовних слів* Бойкова та ін., писання Івана Огієнка. Не можна нехтувати й працями деяких сучасних мовознавців в УССР. Працюючи під моральним терором, вони не можуть одверто виступати проти русифікації нашої мови. Все таки, у різних виданнях автори показують росіянізми в словництві, складні та фразеології „радянського" мововжитку. Правда, роблять вони це обережно, не називаючи речей по імені, а вказуючи на „ненормативні слова", „відхилення від норми" тощо. Ми їх розуміємо і за ці поради їм вдячні.

Редколеґія „Мова про мову" плянує використовувати всі доступні джерела на те, щоб показувати читачам росіянізми в нашому мовленні та вказувати, як їх обминати і чим їх заступати.

Ось приклади з недавніх офіційних видань одного з наших активних товариств, яке зобов'язалося дбати про чистоту мови:

Надруковано:	**Треба:**
лента (рос.)	стрічка, тасьма
труди конференції (рос.)	праці конференції
доля (рос.)	частка, частина
взрив (рос.)	вибух
откос (рос.)	узбіччя, узбіч, схил, спад
заключення (рос.)	закінчення, завершення, висновок
струя (рос.)	струмінь, струмина, течія
заряд електр. (рад. рус.)	наснага
зарево (рос.)	заграва

Поправні терміни (крім останнього) взяті з підсовєтських термінологічних словників. Усі рекомендовані терміни згідні також з даними термінологічних словників ВУАН 20-их років.

А.

ІЗ КНИЖКОВОЇ ПОЛИЧКИ

В. М. Русанівський і С. Я. Єрмоленко, *Життя слова*. В-тво при Київському державному університеті „Вища школа". Київ 1978. Ст. 190.

В останніх двох десятиріччях у Києві почали видавати статті й окремі збірники з питань культури української мови. У цих працях багато цікавого матеріялу, з яким варто познайомити наших читачів, що й будемо робити в найближчому часі, подаючи їх короткі огляди. На початок беремо до уваги книжку В. М. Русанівського і С. Я. Єрмоленко, що появилася минулого року. Хоч книжка розрахована на науковців, викладачів, журналістів та студентів гуманітарних факультетів, вона написана популярним стилем, і тому дивує, що вона вийшла тільки 5,000-ним тиражем. Усі порушені тут питання здебільшого актуальні і для нас, одначе, через брак місця на цій сторінці, ми покищо візьмемо до уваги тільки два перші розділи.

Перший розділ книжки, „Культура мови — загальна культура людини", програмово-увідний з дефініціями й поясненнями, що таке культура мови, які норми літературної мови вже устійнилися, і як їх розвивати, про суспільне значення літературної мови, про лексичний склад синонімів, фразеологію, семантику і т.д. Не входячи в детайлі цих здебільшого цікавих і корисних визначень, ми хочемо навести з цього розділу кілька характеристичних цитат, щоб показати, в яких ідеологічних рамках доводиться працювати мовознавцям в УССР. На перших сторінках тут, так як в усіх совєтських виданнях за прийнятим шаблоном обов'язково мусять бути „золоті" слова вождів, яких тут репрезентує Л. Брежнєв: „У Країні Рад розвинулася гармонійна двомовність: поряд з національними мовами в республіках Союзу РСР дедалі більшого значення набуває російська мова як знаряддя міжнаціонального спілкування, як засіб творчого єднання й культурного взаємозбагачення всіх радянських людей" (Ст. 3). Ці тиради про „радянський" народ, про їх історичну спільність, продовжуються і далі, наче якась сакраментальна формула. Паралельно з цим іде також цитата з 45 статті програми Комуністичної партії Совєтського Союзу, що могла б бути для нас зовсім переконливою, якби ці слова не розходилися з дійсністю: „...забезпечувати і надалі вільний розвиток мов народів СРСР, повну свободу для кожного громадянина СРСР розмовляти, виховувати і навчати своїх дітей будь-якою мовою, не допускаючи ніяких привілеїв, обмежень або примусу у вживанні тих чи інших мов" (Ст. 4-5).

У книжці, крім тієї політичної реторики, є й думки авторів, які можуть бути заадресовані й до нас усіх: „Невід'ємною ознакою освіченої, всебічно розвиненої людини є висока культура її мови". І далі: „Плекати мову, вивчати її лексичні, граматичні, стилістичні багатства культурна людина повинна протягом усього свого життя" (Ст. 5). Мовні помилки засуджуються в книжці дуже гостро: „Ось чому помилки в мовленні — писемному або усному ... свідчать про недостатній культурний рівень людини" (Ст. 12).

Другий розділ книжки, „Про літературну вимову та наголос", важливий нормативними настановами та вказівками, що з них деякі можуть допомогти нам у наших відхиленнях від мовної поправности. На перше місце тут поставлена одна з найбільш притаманних прикмет української літературної вимови, що нею є зберігання дзвінких приголосних у кінці слова або в кінці слова перед глухими приголосними. Отже треба вимовляти виразно: нака*з*, моро*з*, ді*ж*ка, ді*д*, лі*д*, голу*б*, а не накас, морос, дішка, діт, літ, голуп, грип і т.д.

Автори книжки перестерігають також перед неправильною вимовою звука *в* у кінці складу: казаф, говориф, лафка, вофк, замість, казав, говорив, лавка і т.д. Така помилкова вимова майже не трапляється у нас, хіба в людей, що вдома постійно розмовляють по-російському, але в Україні, на жаль, така вимова, мабуть, є частим явищем.

З особливим натиском говорять автори про вимову шиплячих приголосних звуків ч, ш, ж, що в українській літературній мові вимовляються твердо: час, чому, що, біжать, спішать, а не чяс, чьому, біжьать і т.д. Не можна повністю погодитися з твердженням авторів, начебто така м'яка вимова виникла під впливом деяких українських говірок, бо, напр., м'яке ч є в російській мові і воно маркантно виступає в вимові тих українців, що часто говорять або говорили по-російськи.

Поклонникам звука ґ в українській літературній мові приємно буде довідатися, що йому щораз більше привертають права існування в українській мові, на жаль, тільки в маленьких куточках підручників мови. У цій книжці подано тільки дев'ять слів, в яких зберігається звук ґ, але з поясненням, що, напр., в слові ґрунт вимова зі звуком ґ підтримується давньою традицією, а в похідних словах усталилася вимова зі звуком г: обгрунтувати, грунтовний. Шкода, що в книжці нема прикладів на чужі імена й прізвища та географічні назви, щоб ми могли довідатися, чи справді в Україні освічені люди вимовляють Гріг зам. Ґріґ, Герінг зам. Ґерінґ, Гаага зам. Ґаґа, Рига зам. Риґа, Гана зам. Ґана і т.д. Про справжню вимову цього звука там не можуть довідатися із словників, бо буква ґ була проскрибована ще за сталінських часів і вона перебуває на вигнанні ще далі, так, що ні правопис, ні словники, не дають інформації про те, чи в українській мові є два окремі слова *грати* (на скрипці) і *Ґрати* (у вікні), чи тільки одно слово з двома значеннями.

У словнику Г. Голоскевича є кілька сотень слів з буквою ґ так, як і в словнику Б. Грінченка та в інших словниках, що вийшли перед сталінською епохою. Чи маємо в ім'я правописної „соборности" так, як це почали робити деякі наші високопоставлені професори, реґляментувати наш правопис і під наказом Москви викинути букву ґ, чи зберегти за собою право писати ці слова так, як їх вимовляємо і так, як їх вимовляють у цивілізованому світі?

М.

УСМІШКИ

„Мова — найліпший замінник думання. Це особливо легко завважити, слухаючи багатьох політичних промов".

(Giovanni Guareschi)

„МОВНІ УСМІШКИ"

ЗБУВСЯ КЛОПОТУ

Мовні й правописні справи, що вже довше, як сторіччя, турбують наших письменників і громадян, стоять у центрі уваги ще й тепер. Тут передруковуємо сатиричний нарис відомого гумориста Галактіона Чіпки (псевдонім письменника Романа Купчинського), що, хоч написаний майже 30 років тому, не втратив своєї актуальности ще й досьогодні.

Хтось задзвонив.

У Львові я дивився крізь вирізку хто це, тут зразу відчинив, хоч — як кажуть бувальці — воно і тут не є безпечне.

В хату вскочив нестарий ще громадянин, засапаний, з розкуйовдженим волоссям і з несамовитими очима.

— Ви Галактіон Чіпка?

— Варіят! — подумав я і приготувався до нападу.

— Кажіть: ви? — тицьнув у мій бік пальцем.

Тоді я почав трохи з жидівська:

— Або що?

— А те, що, як ви є ви, то я хочу вам щось сказати, точніше — хочу запитатися про щось. Маю до вас діло!

— Яке?

— На воловій шкірі не списав би. Йде про мову!

— Як про англійську, то ви зле вибралися.

— Ні, йдеться про нашу, українську.

— В такому разі вибачте, не буде з цього нічого, бо я не маю де вас переночувати.

— Чому переночувати? — здивувався прибулий.

— Бо дискусія напевно затягнеться найменше на два дні. Це така тема, що хоч сядь і плач!

— А бачите! Я також сів і плакав, але вже сліз не стало. І тому прибіг до вас...

— Коли по сльози, то даремний ваш труд. Я вже давно виплакав їх. Врешті погодився і маю спокій. Тепер мені ясно, що „шереги" це українське слово замість чужого „ряди", що „застерігати" не значить те, що я думав і що воно значило, а „перестерігати", „остерігати", що „сексот" усі в Америці зрозуміють правильно: секретний сотруднік, а не людина сексуально збочена, що „кшталтування" це одне з кращих українських слів, що „поверхова людина" це не є людина на один поверх, а людина поверховна, себто така, що ходить по поверхні, що „застрахувати" не має нічого спільного зі страхом, а значить „забезпечити", що „відстрочити" це...

—Пане, я не можу!.. — зойкнув гість і повалився на канапу. — Позвольте сісти...

— Будь ласка, сідайте.

Відсапнув, обтер піт, а після цього:

— Я тільки в справі назв міст, рік, країн і народів...

— Безнадійна справа.

— А все таки... Подумайте! Від віків була Монахія, Липськ, Дрезно, Лаба, Секвана, Білгород, Японія. А тепер Мюнхен, Ляйпціґ, Дрезден, Ельба, Сена, Београд, навіть Ніпон...

— Пане, життя не стоїть. Ми поїхали в світ і почули там, як люди вимовляють.

— Які люди?

— Автохтони.

— В такому разі, чому Відень, а не Він, чому Париж, а не Парі, чому німці, а не дойчі, чому Фінляндія, а не Суомі, чому Норвеґія, а не Норґе... і так далі, і так далі, і так... і почав рвати волосся.

— Кажуть, що старіші назви...

— Від котрого року?

— Не знаю... Питайте в більш компетентних!

Гість безнадійно махнув рукою.

— Значить, я в вас не дістану вияснення!?.

— На жаль.

Мій гість зблід, непритомно заколував очима, зірвався з канапи і вискочив крізь вікно.

Я почув глухий стук об каміння і знав: смерть прийшла моментально...

І навіть не можу сказати, щоб жалував...

Врешті раз на завжди матиме спокій!...

Галактіон Чіпка

ВИДАЄ ШКІЛЬНА РАДА при УККА
Редаґує Колеґія.
Адреса: Educational Council
P.O. Box 391, Cooper Sta., New York, N.Y. 10003

Шевченківське свято в Ютиці

Стараннями школи українознавства при парафії св. Володимира Великого і дітей світлички в Ютиці, Н.Й., під протекторатом місцевого Відділу УККА відзначено 165-річчя народження генія України Тараса Шевченка в суботу, 24-го березня ц.р., в Авдиторії парафії.

Цілу програму, як було заповіджено, виконали діти школи як і Світлички, що її приготовили учителі школи, а найбільше доклала своїх професійних знань п-і Галина Гнап-Хомут та її сестра Володимира Гнап, як рівнож вчительки: Володимира Смик, Ярослава Томич та проф. Ярослав Ликтей.

Програма свята почалася акомпаньяментом фортепіяна, під час якого діти Світлички чіпляли на лаштунках сцени по-мистецьки виконані букви, що дали врешті слова „Поклін Тобі Тарасе". Опісля діти виконали „Заповіт", після чого діти світлички віддають пошану Т. Шевченкові, складаючи символічні віночки перед великим його портретом, прибраний рушником.

Наступною точкою була доповідь учениці Школи Українознавства Христі Ликтей на тему „Жінка у творах Шевченка".

По доповіді відбулася спільна деклямація усіх дітей школи, яка закінчилася співом „Реве та стогне". Далі послідували два реферати з певними відступами: „Козаччина у творах Шевченка", прочитав юнак Зенон Цибрух, і „Шевченко творець національної свідомости" доповідав юнак Леонід Герець.

Відспіванням українського національного гимну закінчено святкування Шевченкових роковин.

Це, мабуть, вперше в Ютиці, що Шевченкове святкування перебрала на себе Школа Українознавства. І як бачимо — при відповідній підготові і праці кваліфікованих сил, можна досягнути добрих наслідків, які відзначились культурними і естетичними проявами. Заля авдиторії була майже повна. Школа здала свій іспит добре, що забезпечує їй успіх в майбутності.

А для цілого колективу вчительства школи, на чолі з п-і Галиною Гнап-Хомут, — велике признання.

П.Я.

Антиамериканські виступи...

(Закінчення зі стор. 1)

ючи на запитання кореспондентів заявив, що він не бачить причин на паніку, бо не існує антиамериканського наставлення в турецькому народі. Він не заперечував існування терористичної організації, яка бажала б порізнити Туреччину із ЗСА і розбити турецько-американський союз, але цієї справи не можна утотожнювати з негативним наставленням всього населення до ЗСА.

Рональд Спіррс, амбасадор ЗСА до Туреччини, признався, що серед американських громадян, які тимчасово живуть у Туреччині, терористичні акції викликають чимале затурбовання. Однак, помимо перестороги амбасади, деякі американці продовжують жити нормальним життям, без страху за особисту безпеку. Американська амбасада випрацювала вказівки для американських громадян, яких вони повинні додержуватися, щоб запобігти можливим нападам. Дораджується американцям не звертати на себе уваги одягом, дорогими автами, гучними товариськими забавами, пікніками тощо. Між порадами є навіть вказівка, щоб не виставляти біля вікна різдвяної ялинки, бо це викликає релігійну ненависть.

Турецький уряд також затурбований цією ситуацією, яка дуже пошкодила туризмові, а тим самим напливові чужої валюти до Туреччини, яка також спричинилась до голосних заміток в пресі про ситуацію в цій країні. Турецькі речники переконані, що стан зміниться, бо уряд вже схвалив заходи для поборення терору.

Він врятував тисячі вояків Української Дивізії

(Пам'яті ген. полк. П. Шандрука)

Дня 15-го лютого ц. р. відійшов у вічність один з найвидатніших старшин і командувач Українською Дивізією сл. п. ген. полк. Павло Шандрук.

Сл. п. ген. Павло Шандрук не був творцем Української дивізії, не вишколював її і не проводив на фронт. Перебрав командування над Дивізією, коли вже три полки 29-ий, 30-ий та 31-ий, які становили ядро Дивізії, боролися на фронті проти большевиків. Як відомо були це деякі українські частини Дивізії, як Курінь саперів, зокрема фюзилерський Курінь, який був прилучений до 23-ої німецької панцерної дивізії й брав участь у важких та кривавих боях під Радгесбургом. На тому фронті Курінь зазнав великі втрати, як в старшинських, підстаршинських та стрілецьких рядах.

Фюзилерський Курінь, що складався із 4-ох сотень понад 900 стрільців був добре вишколений та добре озброєний, а що найголовніше, старшинський і підстаршинський склад Куреня становили майже всі українці, хоча командиром Куреня був німець, майор Брістоль. Курінь мав великі заслуги перед німецьким командуванням. Пригадую коли в наші окопи завітав генерал 23-ої панцерної дивізії, який сказав, „маю честь вітати у своїй дивізії таких хоробрих вояків, як ви українці. Нічого більше не бажаю вам, як тільки багато воєнного щастя".

Таке щастя прийшло, я гадаю від сл. п. ген. Павла Шандрука, який стягнув наш Курінь з фронту з-під Радгерсбургу й перекинув на фронт в околиці Фельдбаху, тобто прилучив Курінь до Дивізії. Це сталося десь тиждень перед капітуляцією.

Маючи майже всі українські військові частини разом і під своїм командуванням, в часі капітуляції Німеччини, він врятував тисячі вояків Української Дивізії від большевицького полону й загибелі.

Українська Дивізія входила в склад ІУ-го СС танкового корпусу, який вже 7-го травня почав відтягати свої війська з фронту, а Дивізія мала відступати 24 год. пізніше, тобто в 11-ій год. перед полуднем 8-го травня.

Німці хотіли, щоб під покриттям Дивізії стягнути свої військові частини, які сусідували із дивізією і тим врятувати їх від большевицького полону. Сл. п. ген. П. Шандрук, зрозумів в якому грізному й безвихідному становищі знайдеть ся Дивізія, коли виконає наказ штабу ІУ-го корпусу. Сл. п. ген. П. Шандрук, цілий час домагався у начальника штабу, щоб Дивізію відтягати з фронту ще ввечері 7 го травня, з'ясовуючи важкі обставини відступу Дивізії, як піхотної частини, без моторизації, що її мають сусіди німці. Начальник штабу погодився тільки на відтягнення господарчих частин.

Щойно в годині 6-ій ранку прийшов наказ із штабу армії відтягати Дивізію із фронту, з тим, що ще деякі бойові частини мають витримати фронт до год. 11-ої перед полуднем 8-го травня.

Якщо б командиром Дивізії був дальше залишився ген. Фрайтаг, який в час капітуляції психічно заломився і сам застрілився, в той час Дивізія була б змушена виконати наказ ІУ-го корпусу і втримати фронт до год. 11-ої 8-го травня.

Яка доля стрінула ті бойові частини, що залишилися втримати фронт до год. 11-ої 8-го травня? Як пізніше стало відомо, що тільки невелика частина з них урятувалася, а решта або згинула в бою, або попала в большевицький полон.

Я був в одній із тих бойових частин, що відступала перед „12-ою" 8-го травня, і ми вже тоді пробивалися з большевицького оточення.

А що тоді було б сталося з тими частинами дивізії, які стояли в передових лініях фронту? Напевно була б їх зустрінула та сама доля, яка стрінула залишені бойові частини.

Ніхто інший, тільки сл. п. ген. полк. Павло Шандрук вирятував тих молодих хлопців від загибелі, які сьогодні проживають на Заході.

Хай буде вічна слава великому генералові Дивізії сл. п. Павлові Шандрукові!

Володимир Квасній

Відбувся Окружний З'їзд Відділів СУА у Ню Йорку

У неділю, 25-го лютого ц. р., відбувся Окружний З'їзд Відділів в Ню Йорку. З'їзд відкрила голова Округи А. Кіршак, а молитву СУА відчитала А. Рак. Хвилиною мовчанки вшановано пам'ять померлих членок Округи. Голова привітала містоголову Головної Управи Х. Навроцьку, та редакторку журналу „Наше Життя" У. Любович. На 14 Відділів Округи Ню Йорку було 11 заступлених.

До Президії з'їзду ввійшли: М. Данилюк — голова, Д. Костів — секретарка. Після вибору різних комісій, відбулися звіти Управи. Звітуючи голова щиро подякувала Управі та усім Відділам за співпрацю. Заступниця голови Головної Управи Х. Навроцька дякувала Окрузі Ню Йорку за так великий вклад праці, а зокрема голові, защо вручила їй Грамоту Вдячности від Головної Управи. Х. Навроцька у своєму слові закликала членство організувати вільних членок до СУА та посилити Музей членами із громадянства, та дружньо і віддано працювати для нашої організації.

Під час з'їзду дуже цікавою точкою був панель на тему зорганізування членства та втримання його. В його склад входили: Е. Процюк, Н. Савчак і модераторка Н. Шмігель.

Комісія постанов доручила з'їздові такі постанови:

Окружний З'їзд вітає Їх Блаженство Патріярха і Кардинала Йосифа Сліпого з уродинами і заявляє свою підтримку в усіх його починах.;

Окружний З'їзд вітає почесну голову Лідію Бурачинську, голову Іванну Рожанковську і Головну Управу СУА і запевняє їй свою дальшу піддержку в їх праці;

Окружний З'їзд доручає:

Продовжувати акцію приєднання членства, зокрема серед молодих жінок. Також поручає приєднання вільних членок;

Посилити співпрацю між Відділами Округи;

Приєднувати членів до Українського Музею з-поміж членок СУА і громадянства

Реагувати масово і зорганізовано на всякі фальшиві інформації про Україну;

Провадити дальше акцію допомоги і оборони політичних в'язнів і їх родин у порозумінні з Головною Управою;

Із нагоди Міжнародного Року Дитини включитися у працю Комітету Року Дитини.

Окружний З'їзд доручає збільшити число передплатниць „Нашого життя" і закликає членство до скріплення фінансової бази „Нашого Життя".

Після обідової перерви відбулося представлення голів Відділів та делегаток.

Після схвалення абсолюторії уступаючій Управі, Номінаційна комісія в складі: М. Даниш, О. Літепло, А. Рак, О. Ленець, М. Калиляк, представили склад нової Управи на діловий 1979 рік: Оксана І. Шурова — голова, Орися Саляк і Роза Полчі — заступниці голови, Леся Гой — протоколярна та Евгенія Івашків — кореспонденційна секретарки, Віра Шпонтак — касирка; референтки: Марта Данилюк — організаційна, Надія Савчук — культурно-освітня, Дарія Костів — виховна, Галина Білик — пресова, Катруся Папуга — суспільна опіка, Анастазія Бродин — зв'язків, Емілія Ройовська — зв'язків, Михася Баран — імпрезова, Іванна Клим — мистецька, Пелагія Юркевич та Люба Павлик — господарські референтки; Контрольна комісія: Александра Кіршак — голова, Лідія Магун, Мирослава Савчак, Оксана Байко та Марія Ґеба — члени; Марія Ржепецька — адміністраторка домівки, Ірина Комар — касирка домівки та Маріянна Кадиляк — хорунжа.

Нову Управу привітано рясними оплесками і дальше ведення зборами перебрала новообрана голова О. Шурова. Вона перш за все подякувала за вибір і довір'я та попросила усі Відділи про співпрацю, бо тільки спільними силами можна осягнути заплановану працю. Відспіванням гимну СУА закінчено Окружний З'їзд.

Галина Білик

Українська шкільна молодь Честеру спом'янула Шевченка

Дитячий хор школи св. Духа на Шевченківській Ака[illegible] виконує „Заповіт" Т. Шевченка.

Біжучий 1979 рік — це „Міжнародній Рік Дитини..." і тому в тім часі будуть влаштовуватись різні імпрези, покази тощо, де головними виконавцями буде шкільна молодь. Українська честерська громада вирішила рівнож дати нашій молоді можливість взяти участь в громадському житті, запрошуючи її до влаштування Концерту - Академії для звеличання найбільшого нашого поета та пророка Тараса Г. Шевченка.

Згадана академія відбулася у неділю 1-го квітня ц. р. у просторій авдиторії Школи св. Духа при місцевій українській католицькій церкві.

У концерті виконавцями була молодь цілоденної Школи св. Духа, діти Школи Українознавства та місцевої середньої школи.

На жаль, українська громада не сповнила як слід свого національного обов'язку, бо простора авдиторія світила майже пусткою — між публікою не було більше чим сто осіб, тоді, коли було понад 45 виконавців концерту.

Програму Концерту розпочав виступ дітей Школи св. Духа — відспіванням американського національного гимну і „Заповіту" Т. Шевченка.

Після відкриття, о. Петро Липин, парох української католицької церкви в Честері, Па., виголосив вступне слово українською мовою, вказавши на великі заслуги безсмертного пророка, Тараса Шевченка, який пробудив український нарід із довголітнього сну, оспівав його минуле, та як Пророк звертався до його майбутнього. Шевченко, — продовжував бесідник, — не постидався назвати себе українцем і таку ж назву він дав усьому українському народові, який до Шевченка, живучи на різних територіях, прибирав ім'я відповідне до цієї частини землі, де він проживав. Шевченко, — говорив промовець не тільки оспівував трагічну долю свого улюбленого народу, але теж картав ворогів його яничарів та вислужників Москви, закликаючи український народ до всенаціонального бунту-повстання проти тиранів України.

У дальшому ході програми — Йосиф Шупа, студент Школи св. Духа сказав коротке слоово про Шевченка українською мовою, а після цього Ірена Бандирська-Лонг відспівала дві пісні, а саме „Родимий краю", музика Матюка і „У гаю-гаю" слова Шевченка при фортепіяновому супроводі Лідії Грабової, директорки місцевого УМІ. Діти цілоденної школи св. Духа виконали декілька деклямацій та хорових точок. Вони відспівали: „Тече вода із-за гаю", слова Шевченка., „А вже весна", народня пісня та „Заспіваймо" музика Нижанківського.

Всі точки виконан по-мистецькому, публіка нагородила рясними оплесками.

Діти тієї ж школи продеклямували рівнож декілька віршів Шевченка, а саме: „Розриту могилу" виконала Ю. Лужницька, вірш „Не завидуй багатому" деклямував, А. Лужницький, а поему „Чернець" виконали збірно І. Гавриляк і Д. Стеців.

Діти Школи Українознавства теж виконали декілька хорових, співучих точок та декілька деклямацій, а саме: дитячий хор відспівав: „Україна", слова Савицької, „Маршова пісня", рівнож укладу Савицької, муз. Фоменка та „Марширують козаченьки", народна пісня.

Деклямації індивідуальні та збірні виконали такі діти: вірш „Тобі Тарасе", деклямував Орест Маршалок, поему „Поклін Тобі Тарасе" виконала Ліса Кізюк, вірш „Портрет" виконав Степан Кізюк. Збірну деклямацію „Над водою" слова Шевченка, збірно виконали Норма Галько, Степан Кізюк і Оля Ковальчук.

Довшу поему укладу Романа Завадовича, під назвою „Шевченкова присяга" також виконали діти збірно, а саме: О. Маршалок, А. Захаріясевич, А. Болонкач, М. Лоян, М. Ковальчук і Йосиф Шупа. Вірш цей зробив надзвичайно миле враження на слухачів, за що вони нагородили виконавців рясними оплесками.

Під час перерви студент місцевого Музичного Інституту кляси пані Л. Грабової А. Захаріясевич відіграв на фортепіяні пісню „Косарі", музика Сочевицького.

На окреме вирізнення заслуговує промова, що її виголосив англійською мовою Орест Грабовий, студент місцевої середньої школи. Слово його було незвичайною перлиною на цьому концерті.

Доповідач згадав про все, що має зв'язок із життям та творчістю Шевченка, при тому вказуючи на глибокий зміст всієї творчости поета. Він в дальшому згадав про Вілліяма Шекспіра, як найбільшого англійського поета, опісля він рівнож покликався на Абрагама Лінкольна, колишнього американського президента, який показав себе найбільшим емансипатором та оборонцем людських прав, але о. Грабовий сказав, що Шевченко займає вище місце в світовій літературі, бо він поєднав ті дві ідеї в одну цілість, будучи не тільки найбільшим поетом-ліриком, але також безкомпромісовим оборонцем рівних прав поневоленого українського народу.

Хоча від смерти Шевченка проминуло понад сто років, то однак його ідеї ніколи не завмирають, а навпаки ними живе сьогодні весь український народ на всіх його поселеннях. За ідеї Шевченка страждають тисячі нових героїв, які виросли вже в повоєнім часі в Україні, як Світличний, Шабатура й інші, яким ім'я „без числа".

Перед відспіванням українського національного гимну, о. Липин подякував в першу чергу дітям-виконавцям програми концерту, а також керівництву та учительському зборові обох шкіл за їхні труди в підготові цього чудового концерту.

Мгр Володимир Сич

ВСТУПАЙТЕ В ЧЛЕНИ УНСоюзу!

СОЛЖЕНІЦИНОВІ ВИСЛОВИ...

(Закінчення зі стор. 2)

чі. Але він теж приніс нам прикру новину: другий табір, той український, нас не підтримав ...українці пішли до праці... так, наче нічого не сталося... Як ми довідалися згодом, їхні шефи, які досі *не порвали з політикою, вважають, що Україна має свою власну долю, відмінну від цих падлюк-москалів*" (підкр. С. Н., ст. 216). Отже, які ж тут можливі „контакти"? Тим більше, що українці не могли довіряти москалям, бо: „В наших рядах уже видно інертність"... управа табору обіцяла „вислухати жалоби", дала їсти і страйк закінчився.

Ревеляції Солженіцина про Кінгір теж ідуть у розріз з його „контактами" з українцями: „У Кінгірі створилися підпільні центри: один український, а другий общерускій" (ст. 228). Проте в цілому великому розділі немає й найменшої згадки про геройських 500 українок, а тільки туманні вислови: „Жінки противилися", або „Танк повзе по череві киянки Алли Пресман". Оце й усе!

Оці зауваги насунулися нам після прочитання статті. Щождо третього тому „А. Г.", то дозволимо собі ще докинути декілька цитат, не без значення для заторкненої теми: „Росія існує 11 століть" (ст. 16), „15 до 17 мільйонів селян (без національности — С. Н.) депортовано" чи виморено голодом, у якому згинув „стрижень рускаво народа", з додатком „6 мільйонів виморено штучним голодом в Україні, щоб їх загнати у колгоспи". (У розділі про голод на ст. 284, 198). Те саме про „вивози цілих сіл у Сибір" (312-327). Щодо політичних питань, то „Республіки Союзу мали одне бажання: незалежність", але зразу пояснення: „Селяни бажали звільнення з колгоспів, робітники від кріпосних указів" (25). Чи це не замазування і „ловкість" Солженіцинового пера? Ще можна б навести такі „згадки про українців": „Карпенко-Карий був секретарем поліції" (76), „Історики ГУЛагу" — С. Караванський і Анатоль Марченко (213). І нарешті на ст. 463, у показнику імен, таке: „Петлюра Симон Василевич (1879-1926) — шеф українських націоналістів 1917-1920". Для названня Головного Отамана Президентом України, — уже не вистачило Солженіцинові ні „приязні" до українців, ні навіть любови до правди...

Думаємо, що наведеного досить, щоб зняти з Солженіцина цей ореол „мучеництва" і „прихильности до українців", тоді, коли він думає тільки про поворот до „святої" Росії — як його характеризують у Франції, називаючи ретроградом і консерватистом.

БАТЬКИ! Зв'яжіть замолоду ваших дітей з найстаршою, найбільшою й найбагатшою українською національною установою поза межами батьківщини, якою є Український Народний Союз, щоб запевнити їм кращу будучність в нашій громаді у вільному світі нового свідомого члена!

ДІТИ НА ВІДВІДИНАХ В УКРАЇНСЬКОМУ МУЗЕЇ В НЮ ЙОРКУ

Учні 1-ої і 2-ої кляс Школи Українознавства Т-ва „Самопоміч" в Ню Йорку в Українському Музеї зі своїми учительками. Зліва: Марійка Паславська, провідниця в Музею мґр Любов Волинець і Леся О. Ґой.

Дня 7-го квітня ц. р. діти Школи Українознавства Т-ва „Самопоміч" в Ню Йорку, перша і друга кляса разом із своїми учительками та батьками відбули прогулянку до Українського Музею, де оглянули чудову виставку писанок, яка приміщується на одному із поверхів музею.

Малі діти зі захопленням слухали пояснення провідниці мґр Люби Волинець, яка в дуже зрозумілій для їхнього віку формі пояснила постання писанки, її магічну силу, щастя, охорону перед громом, пов'язання писанки з ознакою життя, у що люди вірили в давнині.

Зокрема зі зацікавленням діти слідкували за поясненням орнаментів на писанках. При пояснюванню орнаментів мґр Волинець звернула увагу на плями, які були на яєчку. Вона розказала дітям леґенду їх виникнення, що „коли Ісус Христос мав іти на хресну смерть то його мати Марія у ніч перед розп'яттям Ісуса писала писанки, бо заходили свята, і дуже плакала бо знала, що Її син умре на хресті. Її сльози падали на яєчка і робили плями. Тому деякі люди, що пишуть писанки роблять на них плями на ту пам'ятку". Вона рівнож пояснила і крашанки, які постали колись давно, ще тоді коли не було доброї фарби, де люди робили собі фарби з кори дерева, з листя, зі зілля, з цибулиння. Вона показала дітям писанки з різних частин України.

Дітям подобалося пояснення п-і Волинець. Вони запитували її, яка різниця між писанкою а крашанкою, чи можна їсти писанку, яка так гарно розмальована, може вона смачніша, і інші цікаві питання, які зродилися у висліді лекції. Такі відвідини чи прогулянка залишаються у пам'яті дитини і виробляють у неї почуття національної приналежности.

Велику допоміжно-виховна вартість Українського Музею в Ню Йорку є ця, що Музей щорічно влаштовує декілька культурних та виховних виставок нашої національної спадщини. Директор школи інж. Кобрин, доцінюючи ролю Українського Музею в процесі національного виховання — сприяє учителям, щоб вони зі своїми учнями якнайбільше користали з тих неповторних і наглядних можливостей. Крім цього для своєрідної заохоти, збудження любови і плекання національних вартостей, Український Музей відпускає свої приміщення для щорічних виставок самодіяльности учнів Школи Українознавства.

Виставки дбайлизо, з притаманною їй любов'ю організує проф. школи Б. Чмух. У цій виставці беруть участь усі кляси народної і середньої школи. На виставці, крім малярства можна побачити вироби з дерева, вишивку, поезію, та оповідання. Все це праці учнів Школи Українознавства. У всьому підкреслена українська тематика, чи то в малюнку, деревориті, поезії, чи оповіданні. Це є великий і важливий виховний момент, який ми маємо до диспозиції при вихованні нашої дітвори, завдяки існуванню Українського Музею на нашому терені. Український Музей в Ню Йорку — це наша загальна національна вартість.

Однак, Музей потребує всебічної піддержки всім українським громадянством, бо вдержання його вимагає великих фондів тим більше, що всі влаштовані виставки є на рівні професійних американських музеїв, які диспонують великими фондами. Допоможім нашими пожертвами і станьмо його членами. Тим сповнимо свій національний обов'язок — збереження української ідентичности.

На рідній землі ворог пляново нищить всі наші культурні і національні надбання. Тому допоможім зберегти наше мистецтво тут, щоби наші діти могли виховуватися у нашій чудовій спадщині, мали можливість пізнати її, а через пізнання стали її творцями і носіями.

О. Л. Ґой

Баль Інженерів в Детройті

До найбільш приємних культурно-розвагових імпрез у Детройті, що відбуваються в зимовому сезоні, слід у першу чергу зарахувати Зимовий Баль Інженерів. Цьогорічний, з черги 21-ий баль відбувся у суботу, 10-го лютого ц. р., у розкішній залі Нортфілд Гілтон Ін у Трой, на периферіях Детройту.

Ще до початку балю у вестибюлі, за коктейлем, а згодом у залі під час бенкету зустрічалися приятелі і знайомі, чимало з них із віддалених міст. Кожного приємно вражала мила і дружня атмосфера.

Від Відділу Товариства Українських Інженерів Америки в Детройті — господаря імпрези, баль відкрив голова, інж. Олександер Серафин. Вітаючи поверх 300 зібраних гостей, побажав усім приємного вечора та представив аранжера балю, інж. Ігоря Козака, якому передав дальший провід. Аранжер пояснив, що атракцією балю буде презентація дебютанток, що вже стало традицією таких балів, та виступ співочого ансамблю „Луна".

На тлі милих інструментальних мелодій оркестри „Веселі часи" з Чікаго, проходили молоденькі дебютантки-красуні зі своїми товаришами забави під гучним аплявзом гостей. Ізпоміж 12 дебютанток — 9 було з Вищої Школи при церкві Непорочного Зачаття ПДМ в Гемтремку, 3 — з інших шкіл. Кожна з них приємно вражала учасників своєю красою, свіжістю та життєрадістю. Сніжно-білі сукні дебютанток з китицями квітів у руках, зразкова поведінка, порядок презентації, вказувало на знання справи та дбайливу підготову пань: Зені Серафин і Ірини Сеник, що організували дебют.

Ансамбль „Луна" своїм виступом полонив учасників. Дібрані голоси пань: О. Федорович, Н. Лаврин, З. Серафин, М. Михалович, В. Андрушків і Х. Липецької під фортепіяновий супровід М. Лончини-Лісовської, гармонійність, ритм, дикція — це прикмети Ансамблю, це елементи його мистецької вартости. Кожну виконану пісню учасники зовсім заслужено нагороджували спонтанним аплявзом. Оркестра „Веселі часи" з Чікаго виробила собі добре ім'я в Детройті вже декілька років тому. Цим разом під її милозвучні мелодії гості Зимового балю танцювали далеко поза північ.

Вдоволені учасники прощаючись, обіцяли собі взаємно стрінутися знову на такій імпрезі на наступний рік. Організатори цього, наскрізь приємного балю зуміли зорганізувати його до вподоби і смаку учасників. Тим вони вповні осягнули свою ціль. Варто ще підкреслити, що чистий прибуток призначено на виховні цілі нашої молоді. Це завершує вартість імпрези, що була сполукою приємного з корисним.

Василь Папіж

ЗБОРИ ВІДДІЛІВ УНС

НЕДІЛЯ, 15-го ЛИПНЯ 1979 р.

РОЧЕСТЕР, Н. Й. Місячні збори С-ва Пресв. Богородиці 36-ий Відд., о год. 1:30 по пол. в кафетерії школи св. Йосафата при 940 Рідж Ровд Іст у Рочестері, Н. Й. Проситься чл. прибути та вирівняти вкладки. — Степпа Гошовська, Марія Ковальчук, Параска Демянів.

ВСТУПАЙТЕ В ЧЛЕНИ

УНСоюзу!

ВЕЛИКИЙ СЛОВНИК...

(Закінчення зі стор. 2)

середовищі) і натомість ретельно оминають імена в народній гущі поширені, популярні, ось як: *Гриць, Омелько, Онисько, Тиміш, Тома, Данько, Тодось, Федько, Юрко*; серед жіночих імен не бачимо таких популярних як *Галя, Ганя, Оля, Варя, Христя, Катря, Уля, Устя*. Натомість аж нема куди подіти очей від Акалітів, Агапонів, Аристархів, Варсонофіїв, Аполлонів, Ферапонтів, Феофанів та Феофілів; а в жіночій частині очі муляють Аполінарії, Пелагеї (а *Палажки* нема!), Євдокії (а *Явдохи* та *Явдоні* нема), Євлампії, Євстафії та Євстигнії (і де укладачі чули таке ім'я в нашому народі?!). А таких звичних українських жіночих імен, як Ївга, Вівдя Пріська (у словнику є Єфросинія!), Химка, Гапка — не стрінете у фірмованому Академією Наук УРСР словнику з обсягом на близько 114 тисяч слів. Річ ясна, що це не випадково, що це „живосильне втручання" „власть імущих" у ділянку мовної культури, як і оті „Владлени", „Кіми" (а ще й „Кімович"), „Леніни" та „Октябрини", що їх подибуємо (щоправда, не густо) в словнику.

На цьому місці вдруге наголошуємо неповажну забудькуватість укладачів словника: вище ми вже сказали — як *розбігається передмова з фактичним матеріялом словника* в ділянці географічних назв; тепер стверджуємо це саме і щодо особових імен. У передмові сказано: „Широко представлена в словнику емоційна лексика, зокрема пестливі, здрібнілі і згрубілі форми. Це сказано загально, стосовно всього матеріялу словника. І справді, в словнику знаходимо: козача, козаченко (син козака), козаченько, козаченько, козачина, козачище, козачня; татарин, татареня, татаренятко, татарчук, татарча, татарчатко. Та це імена-назви рядові. А ось власні особові імена пестливих та здрібнілих форм у словнику не мають, тут укладачів словника раптом „забудько вчепився", бо ні *Гаврика*, ні *Дмитрика*, ні *Павлика, Данилка, Грицуня, Василька, Івася* — не знайдете поміж 114 тисяч слів. Так само не знайдете й *Марусі, Марічки, Ганнусі, Катрусі, Ґені, Дарці, Ірки, Любки*... їх забагато, щоб усіх подавати в статті.

На цьому розгляд власних назв ми кінчаємо, бо поданих прикладів цілком досить на підтвердження очевидної тенденційности „Орфографічного словника української мови", виданого 1975 р. Вид-вом „Наукова Думка" в Києві.

*Зрозуміла річ, що в цитатах нічого не міняємо, хоч замість неоковирного „дещо ширше" таки проситься *трохи ширше*. — А. Ю.